De loteling

Hendrik Conscience

bron
Hendrik Conscience, *De loteling*. J.-E. Buschmann, Antwerpen 1851

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/cons001lote01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

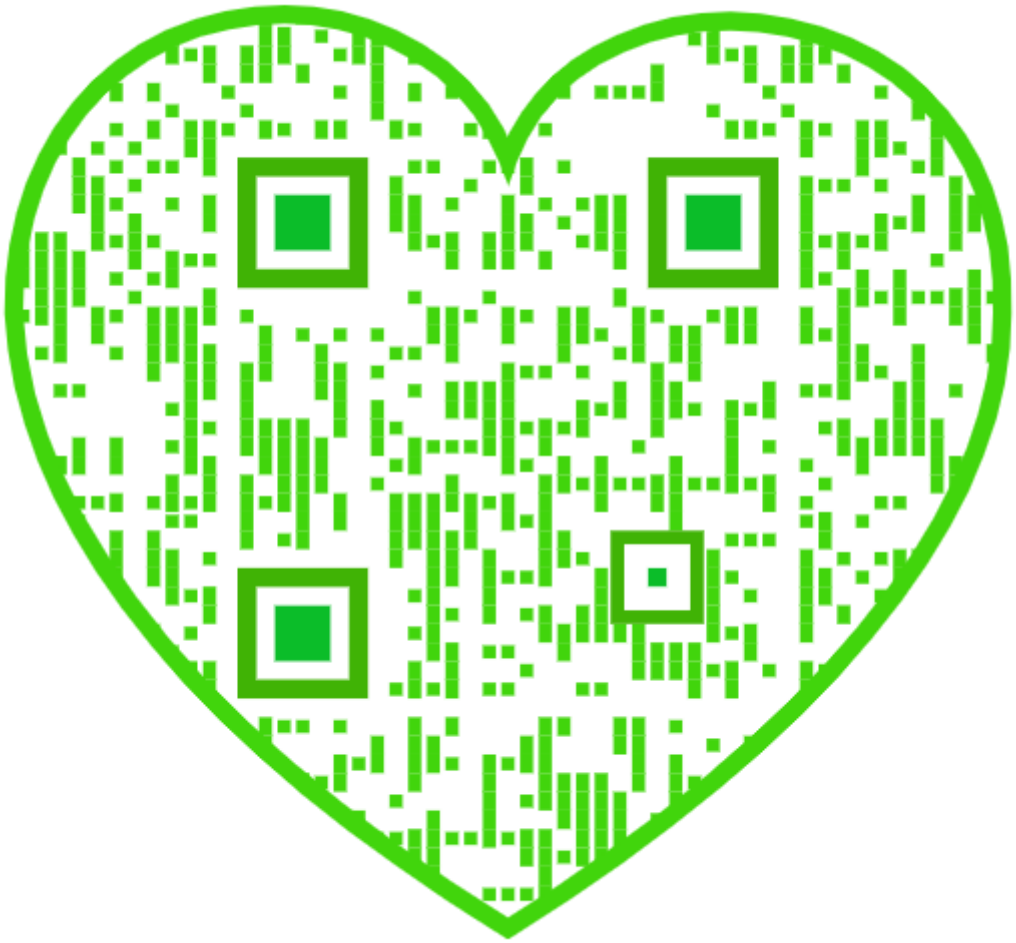

DEN HEERE
EVARIST VAN CAUWENBERGHS,
BURGEMEESTER
DER GEMEENTE SCHILDE,
TEN BEWYZE MYNER BYZONDERE ACHTING EN VRIENDSCHAP OPGEDRAGEN.

De schryver aen zyne vrienden.

Antwerpen, 15 *November* 1849.

Achtbare lezers en lezeressen,

Gy, myne goede vrienden, die den vertelder toch getrouw gebleven zyt, hoe erbarmelyk zyn naem ook door aengehitste driften over en weder werd gesleurd, - ik breng u heden eene goede tyding.

Ik ben ziek geweest.

Myn geest was vermoeid, myne ziel onttooverd, myn lichaem krank. Ik, door God ten minste met sterkmoedigheid en met een omvattend liefdegevoel begaefd, ik zonk neêr in den kolk der bitterste moedeloosheid, en ik voelde met afschrik een doodend vergif - misschien den haet tot het menschdom - in mynen verengden boezem zinken.

Heb ik niet, voor de eerste mael myns levens, in deze onbegrypelyke tyden, alle baetzuchtige driften in werking

gezien? Naekt, schaemteloos? Het grootste kwaed, de laster, gewettigd door de worsteling gelyk de moord gewettigd wordt door den oorlog? En dan, de heiligste zaek, de zaek van Vlaenderens verheffing? De zucht myner jeugd, de arbeid myner mannelyke jaren?..... Maer zwygen wy daerover! Ik heb eene wonde in het hart; zy mogt weder aen het bloeden gaen. - Spreken wy liever van zoete herinneringen.

Dry maenden bragt ik door op de heide: - gy weet, dit schoone oord waer de ziel in haerzelve terugkeert en rust geniet; waer alles zingt van vrede en stilte; waer de geest, in tegenwoordigheid van Gods oorspronkelyke schepping, den looden sluijer der overeenkomst wegwerpt, de maetschappy vergeet, en met vernieuwde jeugd opstaet uit zyne banden; waer elk gedacht de vorm van het gebed aenneemt; waer alles wat niet met de frissche ongedwongene natuer overeenstemt uit het harte valt?

ô, Daer, daer is vrede voor het afgemat gemoed, daer is nog jonge kracht voor den afgesloofden mensch!

En zoo zyn de dagen myner ziekte verloopen, - dagen van onzeggelyk genot voor myne ziele: de zonne tegenlachen wanneer zy, in volle majesteit, hare eerste stralen over de kimme schiet; de natuer afspieden wanneer zy ontwaekt en de eerste toonen van den grooten lofzang ten hemel zendt; heiden en bosschen doorwandelen; myne eigene ziel ondervragen - en denken; - het leven van kruiden

en dieren doorgronden en bewonderen, de zuivere lucht met volle longen ademen, blyven staen, en voortgaen, en terugkeeren, en luid op spreken in de woesteny; - en droomen van onbegrypelyk schoone dingen: van God, van toekomst, van Vlaenderen, van vrede en van liefde!

En des avonds! - In de oude afspanning onder den breeden schouwmantel gezeten zyn; met de voeten in de assche, met het oog naer de star gerigt, die daerboven, door het gat van den schoorsteen, my tegenglinstert als riepe zy iets tot my; - of wel, in eene onbestemde overweging, in het vuer blikken en afzien hoe de vlammen ontstaen, omhoog willen, zwoegen, kraken, blazen en elkander als met nyd verdringen om met hare vurige tongen den koeketel te kunnen lekken, - en denken, dit is het menschelyk leven: geboren worden, arbeiden, beminnen, haten, groot worden en vergaen..... Daer boven vliegt de rook ten schoorsteen uit; niets anders van al dit kraken en zwoegen!.....

En dan weder uit dien droom opryzen om af te luisteren wat de dorpelingen elkander zeggen. Eene kleine enge wereld rondom zich zien bewegen, met hare onverborgene zwakheden en driften; in het hart des menschen lezen en er de blootliggende dryfveeren in hare werking volgen; - en zich verlustigen in dit eenvoudig landleven, door de onverdorvene natuer in zulke frissche toonen gekleurd.

Onderwyl in het geheugen aenteekenen wat elk weet te

vertellen; en voorraed opdoen om myne vrienden, by myne terugkeer, eenige geschenken uit het Kempenland te kunnen aenbieden.....

Hier ben ik nu met myne geschenken: nederige kranskens die ik, al droomende, uit heidekruid en koornbloemen u gevlochten heb!

Sommigen onder u, geachte lezers, zullen deze stille vreedzame verhalen niet bevallen. Eenvoudig als de grond waerop zy groeiden, loopen zy regtstreeks tegen de heerschende mode in: zy zyn geen mengsel van bloed, van dieventael, van oneer, van overspel, van naekte ontucht, van spottend ongeloof, van vernielzuchtige moedeloosheid; zy doen by den lezer het hair niet te berge ryzen uit schrik voor zyne eigene deugd en voor de toekomst van het menschdom. Neen, neen, het is de duivel der vertwyfeling en des haets niet, die ze insprak. De natuer, in hare onbesmette frischheid, heeft ze te samen geweven uit eene ootmoedige stof, waerin slechts hier en daer eene zuivere peerl der menschelyke ziele glinstert. Om ze te genieten mag men niet gansch onttooverd zyn; zy treffen slechts de allerfynste snaren des harten: die brooze vezels van levenslust, van liefde tot God en tot den evenmensch, welke het eerst door de wryving van baetzuchtig zwoegen, verrotten en breken.

Aldus, lezers en lezeressen, indien ik hier de belofte doe, u de geschiedenissen te vertellen, welke ik by den haerd

der oude afspanning heb afgeluisterd of op de heide zelve heb gezameld, verwacht u slechts op de getrouwe afspiegeling van de stille zeden der heidebewooners - en weest toegevend voor my, die, tot uw vermaek, uit zulke geringe stoffe een gansch boek wil poogen te schryven.

U, vlaemsche vrienden, wordt, in dit verhael van den LOTELING, *de eerste bloeme uit het kransken aengeboden. Moge uw goedjongstig onthael myne belooning worden en my aenmoedigen om mettertyd myne belofte gansch te vervullen!*

De loteling.

I.

De jongste lentezon stond in vollen luister op hare blauwe hemelbaen te glansen. - Als ware zy het majestatisch gelaet der Godheid die, met aenlachenden blik, het geschapene toeroept: ‘Op! op! de winter is gedaen, herleeft en weest vrolyk voor myn aenschyn!’ - zoo mildelyk spreidde zy haer jeugdig licht over heide en velden, en deed den natten bodem onder den gloed harer stralen gisten en smooken.

Slechts weinige kruiden hadden den roep der wereldvriendinne gehoord: alleen het Sneeuwbelleken bewoog

zyne zilveren starkens in de kanten, de Haselaer ontplooide zyne wiegelende kattekens, de Woud-Anemone vertoonde hare eerste bladeren in het Schaerhout; - maer de vogelen dartelden in den zoelen lichtstroom en zongen met heldere stemmen van den naderenden liefdetyd....

Niet verre van het Zoerselbosch, eenzaem en vergeten, stonden twee leemen huisjes nevens elkander. In het eene woonde eene arme weduwe met hare dochter; voor alle have in deze wereld bezaten zy eene koe. - In het ander huisje woonde insgelyks eene weduwe, met haren stokouden vader en twee zonen, waervan slechts een de jongelingsjaren had bereikt. Zy waren ryker dan hunne geburen; want zy bezaten eenen os en eene koe, en hadden veel meer land in pacht. Eventwel de bewooners der beide hutten - want het waren hutten - vormden sedert lange jaren slechts een enkel huisgezin, zich wederzydsch beminnende en zich helpende waer het nood gaf. Jan en zyn os werkten ook op het veld der arme weduwe; Trien haelde ook het voeder voor den os, en ging weeden en hielp oogsten voor hare geburen, zonder dat ooit in deze lieden het gedacht ontstaen ware, om te berekenen wie het meest voor de anderen had gedaen.

Eenvoudig, onwetend van alles wat daerbuiten onder den zwoegenden menschenzwerm omgaet, leefden zy te

vrede met het stuk roggenbrood dat God hun gegund had. Hunne wereld had enge grenspalen: langs de eene zyde het dorp en zyn ootmoedig kerkje, langs de andere de onmeetbare heide en de grenslooze kimme.

En nochtans, alles lachte en zong in en rond de eenzame wooning: er was vreugde en genot in ruime mate, en niemand dezer arme lieden zou zyn lot tegen een schynbaer beter verwisseld hebben.

Het was omdat de liefde met hare gulde tooverroede ook hier de woesteny verlevendigd had. Jan en Trien - zy wisten het niet - beminden elkander met dit onuitgesproken en schuchter gevoel, dat het hart kloppen doet by het minste teeken; dat het voorhoofd kleurt by het minste woord; dat het leven verandert in eenen langen droom, blauwen hemel vol glinsterende starren des geluks, en onmeetbaer diep, als moeste het menschenhart eeuwig blyven gelyk de eerste liefdezucht - kuische wierook der ziel - het maekte.

Arme lieden! zy dachten niet aen de groote maetschappy, die daer verre in de steden krielt; haer niets vragende, meenden zy dat zy zich hunner nooit herinneren zou, en zy leefden met betrouwen voort in hunne schoone en zoete ellende. Maer op eens kwam men van de leemenhutjes den tol des bloeds afeischen. De eenige jonge man die er woonde, - de eenige die er de magt had om de ondankbare aerde door zyn zweet te bevruchten,

zou loten - en soldaet worden indien zyne bevende hand een ongelukkig nummer aengreep: zyne heide, zyne moeder, zyne vriendinne een lang vaerwel, - misschien een eeuwig afscheid zeggen, en verkwynen gaen onder de wonden, door het woeste krygsleven zyner zuivere stille ziele toegebragt!

Hy was gekomen de droeve Meertsdag, in den almanak van 1833 door Trien met een zwart kruis geteekend!

De jonge man was met een tiental makkers uit het dorp naer Brecht gegaen om te loten.

Daerbinnen zaten de beide moeders en het jongsken voor het Lieve Vrouwenbeeld, met opgeheven armen, te bidden. De oude grootvader, dwaelde sprakeloos over en weder, en bleef eindelyk voor de deure staen, met de hand aen den stam van den wyngaerd geslagen en met het hoofd ten gronde gebogen, als blikte hy in een graf.

Het meisje stond in den stal voor hare koe en zag het beest halsstarrig en droef in de oogen, en streelde het zachtjes op de wangen, als wilde zy het troosten over een nakend ongeluk.

Over de beide huisjes hing een rouwfloers van akelige stilte, welke slechts nu en dan door het somber en droef geloei van den os werd gestoord.

Welhaest kwam Trien even sprakeloos nevens den grootvader staen, en blikte hem eene poos biddend en vragend in de oogen.

De grysaerd ontwaekte uit zyne pynelyke overweging; hy vatte eenen zwaren gaenstok en zegde tot de maegd:

‘Verlies den moed niet, Trien. God zal ons bystaen in dezen schrikkelyken nood. Kom aen, het uer is daer: wy zullen de arme lotelingen te gemoet gaen.....’

Trien volgde den grootvader in eene baen, die nevens het huis voorby liep en naer het dorp leidde. Alhoewel een brandend ongeduld haer voortzweepte, ging zy echter met trage stappen. De grysaerd keerde zich om naer het meisje, en bemerkte hoe zy, met hangend hoofd en uitermate bleeke wangen, achter hem voortsukkelde. Hy vatte haer de hand met zoet medelyden en sprak:

‘Arm kind, wat moet gy onzen Jan toch geerne zien![1] Hy is uw broeder niet, en gy zyt dieper ontsteld dan wy! Wees toch sterker van moed, Trien lief; gy weet immers niet wat God beslist heeft?’

‘Ik ben verveerd!’ zuchtte het meisje, zigtbaer sidderend en met doordringenden blik in het geboomte ziende.

‘Verveerd?’ herhaelde de grysaerd, terwyl hy de oorzaek van 's meisjes schrik poogde te ontdekken.

‘Ja, ja’ snikte Trien, hare oogen met den voorschoot bedekkende ‘het is gedaen, wy zyn ongelukkig: hy is in het lot gevallen!’

1 *Geerne zien* beduidt in Vlaenderen en Braband *beminnen*. Dit laetste woord hoort men zeer zelden in de dagelyksche spraek.

‘Maer hoe kunt gy het weten? Ach, gy doet my insgelyks beven’ sprak de grootvader met benauwdheid.

De maegd wees met den vinger verre over de boomen weg, en antwoordde:

‘Daer ginder, achter het bosch..... luister!’

‘Ik hoor niets. Kom, laet ons liever spoed maken; het zullen de lotelingen zyn. Zoo veel te beter!’

‘God, God’ riep het meisje ‘ik hoor eene stem..... zoo pynlyk, zoo droef: het is als een huilend gezucht dat in myne ooren bromt.’

Eene wyl bezag de grootvader met angstige verbaesdheid de jonge maegd, die op verre galmen scheen te luisteren. - Hy ook spande zyn oor om de geruchten der stille heide te vatten. Een wonderzoete glimlach verhelderde zyn aengezigt, terwyl hy zegde:

‘Onnoozele! Het is de wind die het mastbosch zuchten doet.’

‘Neen, neen’ antwoorde het meisje ‘verder, verder, achter het bosch. Hoort gy de klagende stemme niet?’

Na een oogenblik aendacht antwoordde de grysaerd:

‘Nu begryp ik wat gy zeggen wilt. Het is de hond van Pachter Claes, die over eene doode huilt; zyne pachteresse, die de teering had, zal dezen nacht gestorven zyn. God moge hare arme ziel hebben?’

De maegd die, door de spanning haers gemoeds, het

nare gehuil als de voorbode van een zeker ongeluk had ontvangen, erkende hare dwaling. Zonder op te houden de tranen uit hare oogen te vagen, verhaestte zy haren stap en volgde den grysaerd stilzwygend, tot dat deze tot haer sprak:

'Maer, Trien, als gy zoo ontroostbaer zyt, wat moet zyne moeder, wat moet ik, zyn grootvader, dan zeggen? Wy hebben hem opgevoed in het zweet onzes aenschyns, hem bemind gelyk de appelen onzer oogen. Nu zyn wy oud en sukkelachtig, hy moest werken voor ons in onze zure dagen..... en, eilaes, zoo God zynen goeden engel niet gezonden heeft om zyne hand te bestieren - dan moet hy soldaet worden, ons verlaten in onzen nood.....'

Deze woorden deden het meisje in tranen losbarsten. Zy antwoordde met een soort van spyt:

'Ja, dat is al niets, vader; ik heb ook armen aen myn lyf staen; en zoo gy het niet meer kunt, ik zal zelf wel met den os op het land gaen en alle het grof werk alleen doen; maer hy, maer Jan, och arme! Niets hooren dan vloeken en zweeren, en slagen krygen, en in het kot zitten, en honger lyden, en uitteeren van verdriet, gelyk de ongelukkige Pauw Stuyck, dien ze daer op vier maenden dood gemarteld hebben. En niemand meer zien van alle die hem beminden op aerde, noch u, noch zyne moeder, noch zyn broerken, noch..... geen mensch meer dan die woeste booze soldaten!'

‘Spreek zoo niet, Trien’ zegde de grysaerd met verkropte stem ‘uwe woorden doen my pyn. Waerom zoo bitter geklaegd? Gy treurt en beeft, alsof gy aen zyn ongeluk niet twyfeldet; ik, integendeel, heb een gevoel dat my laet denken dat hy eruit gelot is; ik heb betrouwen in Gods goedheid.’

Een onmerkbare grimlach zweefde tusschen de tranen der maegd, eventwel zy antwoordde niet meer, en beide stapten in stilte voort, tot dat zy het dorp hadden bereikt.

Hier, voor de baen langs waer de lotelingen van Brecht komen moesten, stonden vele menschen in kleine hoopjes geschaerd, allen vol ongeduld wachtende om den uitslag der loting te vernemen. Het was ten uiterste gemakkelyk, diegenen te erkennen, wier zoon of broeder of minnaer naer Brecht was gegaen; men zag hier en daer eene moeder met den voorschoot voor de oogen staen, een vader geweld doen om den angst te verbergen, die tegen zynen wil op zyn gelaet geprent stond; eene maegd met bleeke wangen en schuchteren blik, van den eenen hoop tot den anderen gaen, als gejaegd door eene verborgene benauwdheid.....

Vele anderen, die uit enkele nieuwsgierigheid daer stonden, spraken en schertsten met luiderstemme. De oude smid, die eertyds onder de napoleonsche dragonders had gestaen, sprak uitbundigen lof over het soldatenleven, en vond voor dit vak eenen driftigen helper in den

dronken zoon van den molenaer, die elf maenden had gediend, en sedert dien tyd zyn oudersgoed reeds half verkwist en verdronken had. De smid deed het niet met slecht inzigt; hy meende zyne bange vrienden door zulke prachtige schildering te troosten en deed niets dan roepen:

‘Alle dagen soep en vleesch, veel geld, goed bier, knappe meiskens, dansen en springen, en vechten dat de stukken eraf vliegen: dat is eerst een leven! Gy kent het niet! Gy kent het niet!’

Maer zyne woorden hadden een verkeerd uitwerksel; want zy deden de tranen der moeders overvloediger leken en verstoorden veler gemoed.

Trien kon zich niet meer bedwingen; er was in deze scherts een woord dat haer hart gewond had; zy sprong met de dreigende vuist voor den spotter en riep:

‘Foei, gy leelyke smid! Het moeten zeker altemael dronkaerds worden, gelyk gy! en slechte bliksems gelyk die verwaeide landlooper, die by de soldaten niets anders geleerd heeft dan baldadig leven en zyne ouders in den grond helpen!’

De zoon des molenaers vloog op in gramschap, en meende tegen de stoute maegd grovelyk uit te varen, doch op dit oogenblik riep men aen de andere zyde der baen:

‘Daer zyn ze! daer zyn ze!’

Inderdaed, ginder zeer verre waren de lotelingen van

achter een bosch op den weg verschenen, en nu kwamen zy daer aengestapt, zingend en juichend dat het in de lucht hergalmde. Sommige smeten hunne hoeden of klakken, ten teeken van vreugde omhoog, en allen te samen hadden het voorkomen van eenen hoop dronkaerds, van eene kermis terugkeerende. - Maer wie er zong en vrolyk was, wie er zweeg en pyne leed, dit kon men nog niet zien.

Zoohaest de lotelingen op den weg zich vertoonden, liepen hunne bloedverwanten en vrienden, elk van zynen kant, hen te gemoet. De oude grootvader kon zoo snel niet gaen, ofschoon Trien hem nu by de hand voorttrok. Eindelyk, haer ongeduld niet meer kunnende weêrstaen, toen zy zag, hoe ginder de moeders en maegden sommige der lotelingen met bly geschal omhelsden, liet zy de hand des grysaerds los en snelde uit alle hare magt vooruit. Ten halve harer baen hield zy plotselings op, als hadde eene onbekende kracht haer verlamd. Zy week wankelend ter zyde en ging met het hoofd tegen eenen boom staen weenen.

De grysaerd haelde haer in, en vroeg:

‘Is Jan er dan niet by, dat gy staen blyft, Trien?’

‘God, God, ik zal ervan sterven!’ riep het meisje. ‘Zie, daer verre achter de anderen komt hy, met hangend hoofd en bleek gelaet: - hy is al half dood, och arme!’

‘Het is misschien overmaet van blydschap, Trien.’

‘Wat zyt gy gelukkig, vader’ galmde de maegd ‘dat gy niet goed meer ziet!’

Onderwyl naderde Jan tot de plaets waer hy zynen grootvader bemerkte, en kwam met tragen stap regt tot hem.

Trien ging hem niet te gemoet; integendeel, zy verborg haer aengezigt tegen den boom en snikte hoorbaer.

De jongeling vatte de hand des grysaerds, en hem een nummer toonende, zegde hy met schorre stem:

‘Vader, ik ben erin gevallen!’

Dan, tot de maegd gaende, zuchtte hy, terwyl een tranenvloed uit zyne oogen losbrak:

‘Trien! Trien!’

Meer kon hy niet zeggen; de stem verkropte in zyne keel.

De stokoude grysaerd was te zeer ontsteld om een woord te spreken of een gedacht te vormen; terwyl eenige tranen in de rimpels zyner wangen rolden, stond hy stom en dwalend met den blik ter aerde gerigt.

Eene wyl heerschte daer de plegtigste stilte, tot dat Jan eensklaps met sombere wanhoop uitriep:

‘ô, Myne arme moeder! myne arme moeder!’

By dien roep kwam er eene gansche ommekeering in den geest der maegd. Zy was een edel en sterkmoedig vrouwmensch. Zoolang zy in twyfel bleef, weende zy;

doch nu haer hart in de zekerheid des ongeluks lucht gevonden had, nu een verheven pligtgevoel haer uit het verdriet opwekte, keerde in haer de gemoedskracht weder die harer schoone inborst eigen was. - Zy hief het hoofd op, vaegde de tranen uit hare oogen en zegde met gelatenheid:

‘Jan, vriend, God heeft het zoo beslist; wie kan tegen zynen wil? Gy blyft toch nog een jaer; misschien is er nog middel. Laet my gaen; ik zal dit uwe moeder ook zeggen. Bragt een ander haer het schrikkelyk nieuws, ach, zy stierve er zeker van....’

By dit gezegde sprong zy nevens de baen, dwars door het mastbosch, en verdween.

De grysaerd en de ongelukkige loteling gingen den gewoonen weg langs het dorp. Zy hoorden zingen, schreeuwen en juichen; doch bleven te diep in hunne droefheid verslonden om acht op deze geruchten te kunnen geven.

Toen zy hunne arme wooning naderden, zagen zy Trien met de beide vrouwen en het broêrken weenend hen te gemoet komen.

De jongeling wierp in de oogen zyner goede vriendinne eenen blik van uiterste dankbaerheid; want hy bemerkte op het gelaet zyner moeder, dat het edelmoedig meisje inderdaed een gevoel van hoop in het hart der lydende vrouw gestort had.

Door dit gezigt versterkt, bedwong hy ook zyne smart en liep met opene armen tot zyne moeder.

Nog volgde een harde schok, eene bittere aendoening; nog stortte men tranen; doch de wanhoop verdween, en allengskens werd het weder vrede in de hutten der beide weduwen.

II.

Het uer der afreize is verschenen! Daer, voor de hutten, staet een schoone jonge man, met den gaenstok over den schouder geslagen en het pakje op den rug. Zyne anders zoo levendige oogen dwalen nu langzaem rond, zyn aengezigt is kalm en alles schynt stilte des gemoeds in hem te verraden; daer nochtans het hart hem hevig klopt en zyne borst in doffe hygingen zwelt en dwaelt.

Zyne moeder houdt eene zyner handen vast en overlaedt hem met betuigingen der warmste liefde; de arme vrouw weent niet: hare wangen beven onder het geweld

dat zy doet om hare smart te verbergen. Zy lacht haer kind toe, om het te troosten; maer die lach, bedwongen en pynlyk, is droever nog dan de bitterste klagt.

De andere weduwe is bezig met het kleine jongsken te stillen, en het wys te maken dat Jan gauw terugkomen zal; maer het kind heeft, by de jaerlange treurnis zyner ouders, reeds begrepen dat het afscheid een schrikkelyk ongeluk is, - en het schreit nu met luide galmen.

De grootvader en Trien zyn binnen om het laetste toebereidsel tot de reize veerdig te maken: zy snyden een groot gat in een kramikkenbrood en vullen het op met boter. Daer komen zy met den voorraed ter deure uit en blyven nevens den jongeling staen.

De stal is open; de os ziet treurig naer zynen meester uit, en loeit by poozen zoo zacht en zoo moedeloos; - men zou zeggen dat het beest beseft wat er geschieden gaet.

Alles is gereed: hy gaet vertrekken. Reeds heeft hy de hand zyner moeder vaster gedrukt en eenen voet vooruitgezet; maer hy slaet zyn oog in het ronde, omvat in eenen breeden liefdeblik de ootmoedige hut waer zyne wiege stond, de heide en bosschen, getuigen zyner kindschheid, en de magere velden door zyn jongelingszweet zoo dikwyls reeds bevrucht! Dan valt zyn oog beurtelings in de oogen van allen die hy bemint; ook in de oogen van den os, zyn trouwe vriend in den zuren arbeid..... hy slaet de hand voor het aengezigt,

verbergt de traen die over zyne wangen rolt en zucht onhoorbaer:

‘Vaerwel!’

Hy heft het hoofd weder op, schudt zyne losse haren als eene mane rond den hals, en stapt met besluit voort.

Maer allen volgen hem; want nu zullen zy hem nog niet verlaten. Wat verder naer het dorp, by den kruisweg, hangt een Lieve Vrouwenbeeld aen den lindenboom. Trien heeft het daer op eenen schoonen mei-avond gesteld, en Jan heeft aen den voet des booms eene knielbank getimmerd. Op die heilige plaets, waer elken dag iemand van hen den goeden God kwam danken en bidden, daer zal het droeve vaerwel hunne bevende lippen ontsnappen.....

Reeds zien zy in de verte den lindenboom, grenspael waer de doodsche afwezigheid beginnen moet. De jongeling vertraegt zynen gang, terwyl zyne moeder, onder liefderyke streelingen, tot hem spreekt:

‘Jan, jongen! vergeet toch nooit wat ik u gezegd heb. Houd altyd God voor oogen, en laet nooit te bidden voor dat gy slapen gaet. Zoo lang gy dit doet zal uw hart zuiver blyven; maer gebeurde het dat gy eens haddet vergeten te bidden, denk dan 's anderendaegs aen my, aen uwe moeder, en gy zult weder goed en braef worden; want wie aen God en aen zyne moeder denkt is beschermd tegen alle kwaed, kind lief.’

‘Ik zal altyd, altyd op u peinzen, moeder’ zucht de jongeling met stille stemme ‘en als ik droef ben en den moed verlies, zal uwe gedachtenis my steunen en troosten; - want, ik gevoel het wel, ik zal ongelukkig zyn: ik zie u altemael te geerne!’

‘En dan, gy moogt niet vloeken, hoort gy, en niet baldadig leven. Gy zult ter kerke gaen, niet waer? En ons zoo dikwyls als het mogelyk is tyding laten van uwe gezondheid, en altyd denken dat het minste nieuws van haer kind eene moeder gelukkig maekt, niet waer? ô, ik zal alle dagen een gebed lezen voor uwen heiligen engelbewaerder, dat hy u nooit verlate!’

Diep is de jongen ontroerd door den wonderzoeten toon van zyner moeder stemme; hy durft haer niet bezien, zoo zeer schokt hem op dien plegtigen stond de glinsterende oogslag der vrouw; het is met gebogen hoofde dat hy haer aenhoort. Zyn eenig antwoord is bywylen een vastere druk der hand en een lange zucht, waerin soms de woorden: ‘moeder, lieve moeder’ zich mengen.

Zy naderen in stilzwygen den kruisweg; de grootvader begeeft zich aen de andere zyde des jongelings, en op ernstigen toon zegt hy tot hem:

‘Jan, myn zoon, gy zult uwe pligten volbrengen, zonder tegengoesting en met liefde, niet waer? Gy zult uwe oversten gehoorzaem zyn; en in stilte onregtveerdigheid lyden, indien ze u by geval wordt aengedaen?

Oppassen en dienstveerdig staen voor iedereen? Goeden wil betuigen en met moed alles volbrengen wat u wordt opgelegd? Zoo zal God u bystaen, zoo zullen uwe oversten en uwe kameraden u beminnen.....'

Trien met hare moeder en het jongsken zitten reeds onder den lindenboom, nevens de bank, op het gras geknield en biddend.

Jan heeft den tyd niet om op des grootvaders aenbevelingen te antwoorden; zyne moeder brengt hem voor de bank. Allen knielen en bidden met opgeheven handen.

De wind ruischt zachtjes door de spelden der masteboomen, de lentezon schynt mild op de zandige baen, de vogelen daerboven zingen een vrolyk lied; maer toch alles is stil en plegtig, want hoorbaer lispelt de heilige bede rond den lindenboom.....

Het is gedaen; allen staen op; maer uit aller oogen breekt een tranenvloed. De moeder omhelst haer kind onder bittere klagten; en ofschoon de anderen met opene armen gereed staen om het droeve vaerwel uit te spreken, laet zy haren dierbaren zoon niet los; zy zoent en herzoent hem het smartwater van de wangen, en spreekt

t.o. 31

onverstaenbare woorden van benauwdheid en van liefde.

Eindelyk gaet de afgematte vrouw, ontzenuwd doch immer weenend, op de knielbank zitten.

Jan omhelst met haest zynen grootvader en de moeder van Trien; hy rukt met vriendelyk geweld het schreijende broêrken van zyne beenen los, loopt nog tot zyne moeder, drukt haer in de armen, kust haer op het voorhoofd, roept met snydende stem: ‘Vaerwel!’ en stapt, zonder nog te durven omzien, op het dorp aen, tot dat hy achter den hoek van het bosch uit het gezigt zyner ouders is verdwenen.

Met moeite kan Trien, die het kramikkenbrood onder den arm draegt, hem volgen en inhalen.

Eenigen tyd gaen de twee jonge lieden nevens elkander zonder spreken; hun hart klopt en jaegt met snelheid; hevig schaemrood kleurt beider voorhoofd en wangen, zy durven tot elkaer niet opzien. - Plegtige stond, waerop twee zielen beven voor eene bekentenis, waerop zy gevoelen dat een heilig bewaerd geheim haer ontsnappen gaet!

Jan zoekt met schuchterheid de hand van Trien; hy vat ze aen; doch, alsof deze aenraking eene misdaed ware, alsof deze hand hem brandde, laet hy ze los en siddert.

Na eene poos stilzwygen grypt hy echter weder hare hand, en zucht op zonderlingen toon:

‘Trien, zult gy my niet vergeten?’

Tranen zyn het eenig antwoord der maegd.

‘Zult gy wachten tot dat Jan van de soldaten terugkome?’ vraegt weder de jongeling. ‘Mag hy ten minste dien troost medenemen, om niet te sterven van verdriet?’

De maegd heft hare groote blauwe oogen tot hem op, en aenziet hem met eenen langen kwynenden blik, die als eene strale vuers hem de ziele doordringt en zyn hart van onbekende zaligheid smelten doet.

Bewusteloos staet hy een oogenblik; hoe het komt weet hy niet, maer zyne brandende lippen hebben het voorhoofd der maegd geraekt. Hy is als met vrees ter zyde geweken en heeft zynen arm om eenen eiken stam geslagen. Daer, vóór hem, glanst het gelaet der beminde met het vuer der kuischheid en des geluks; hy legt zich de hand op het hart, want binnen in zyne borst mogt wel iets breken van het felle kloppen; - en toch, een onuitsprekelyke glimlach staet op zyn aengezigt; zyne oogen glinsteren van mannelyken gloed, zyn hoofd staet fier en trotsch in de hoogte; het schynt dat een enkele blik der geliefde hem begaefd heeft met reuzenkracht en reuzenmoed.

Maer achter het schaerhout galmt eene bekende stemme; iemand nadert onder het zingen van een vrolyk lied.....

Het is Karel van den Patatboer, die ook optrekken moet, en zich naer het dorp begeeft.

Trien doet geweld om hare ontsteltenis te verbergen. Deze verrassing wekt haer op uit hare onbesefte droomen; zy slaet eenen haestigen blik op haren vriend en noopt hem tot voortgaen, opdat Karel hen niet bereike en dat geen vreemd oog leze wat er in hunne zielen is geschied.

Doch Karel stapt met snelheid voort om zynen reismakker in te halen. Trien bemerkt het wel; zy zegt haestelyk:

'Jan, als gy weg zyt zal ik alleen wel voor uwe moeder, uwen grootvader en uw broêrken zorgen; ik zal achter de ploeg gaen als het moet zyn, en den os verzorgen, dat hy niets te kort hebbe. Ik ben sterk en gezond genoeg, en ik zal wel maken dat gy by uwe terugkomst alles zult wedervinden gelyk het was by uw bitter afscheidt.'

'Alles?' herhaelt de jongeling, haer diep in de oogen ziende 'alles?'

'Ja, alles, - en ik zal niet ter kermis gaen zoo lang gy wegblyft; want zonder u kan ik toch niets hebben dan verdriet. Maer.... maer gy moogt ook niet doen gelyk die leelyke smid altyd zegt, van drinken en van knappe meiskens; want als ik dit wist dan zou ik al gauw op het kerkhof liggen....'

Karel slaet op dit oogenblik met zyne zware hand

op den schouder van Jan, terwyl hy schertsend, met treurige stemme zingt:

‘Och God, schoon lief, ik moet u gaen verlaten;
Wat droevig lot, 'k moet onder de soldaten.
Adieu, vergeet my niet!’

De maegd wordt rood van schaemte. Jan, hare verlegenheid bemerkende, antwoordt met losse spreuken op de scherts zyns makkers en vat hem den arm om samen dorpwaerts te gaen. Trien komt stilzwygend achteraen.

Zy treden eindelyk in het dorp. Voor de *Kroon* staen nog dry jongelingen met het reispak op den rug; zy wachten op de komst van Jan en Karel.

Ieder kust zyne ouders en vrienden. Trien alleen kust niemand; maer in den verborgen blik, dien zy met Jan wisselt terwyl zy hem het kramikkenbrood geeft, ligt eene roerende zielensamenspraek.

De lotelingen vertrekken naer de stad.

Trien verlaet het dorp zonder weenen; maer achter het mastbosch schiet haer gemoed vol; zy keert met den voorschoot voor de oogen naer de hut, - waer alles ydel zal zyn, tenzy de gedachtenis vervulle wat ledig bleef door het afscheid van zoon en minnaer.

III.

Op eenen helderen oogstdag verliet Trien, al huppelende het dorp om huiswaerts te keeren; haer gelaet, door eenen zoeten glimlach gesierd, verried blydschap en vrolyke haest; ligt waren hare stappen door het mulle zand der baen, en by poozen klommen eenige onvatbare klanken uit hare hygende borst als sprake zy tot haerzelve. -

In de eene hand hield zy twee groote bladen schryfpapier, in de andere eene vermaekte pen en een fleschken met inkt, haer door den koster geschonken.

Onderwege ontmoette zy de schoone Kaet van den klompenmaker, die al zingend, met eene bussel klaver

op het hoofd, uit eenen zyweg trad en hare vriendinne staen hield met de vraeg:

‘He, Trien, waer loopt ge met dit papier naer toe? Wat zyt ge haestig, het brandt er immers niet? - Zeg, hoe is het al met uwen Jan?’

‘Ja, met onzen Jan?’ antwoordde Trien ‘dat weet Ons Heer, Kaetje lief. Sedert dat hy vertrokken is, hebben wy nog maer dry keeren tyding van hem gehad, dat hy gezond was. Nu is het al zes maenden geleden, dat een kameraed van Turnhout in de *Kroon* eene boodschap van hem voor ons heeft afgegeven; maer het moet toch moeijelyk zyn; want hy ligt ergens boven Maestricht, en er komen toch alle dagen geene kennissen van zoo verre naer dezen kant.’

‘Wel kan hy dan niet schryven, Trien?’

‘Hy heeft het toch gekunnen; want als wy klein waren en samen by den koster ter schole gingen, dan heeft hy nog eenen prys van het geschrift gehad. Maer hy zal het vergeten zyn, gelyk ik.’

‘En wat gaet gy dan met dit papier doen?’

‘Ja maer, Kaet, sedert twee maenden heb ik mynen ouden schryfboek weêr uit de kist gehaeld, en ik heb het op nieuw geleerd. Ik ga eens zien, of ik geenen brief aeneen kan krygen. Of het zal gaen, dat weet ik niet. Hebt gy al van uw leven eenen brief geschreven?’

‘Neen, maer ik heb er al heel veel hooren lezen;

want myn broeder Dries, die inde stad woont, schryft bykans alle maenden aen ons.'

'En hoe is dat, een brief? Wat staet daer in? Is het alsof ze iemand zouden aenspreken?'

'Bylange niet, Trien! Dat is wat schoon! Altemael met complimenten en groote woorden die ge byna niet kunt verstaen.'

'Ay my, Kaet, hoe geraek ik daer uit! Maer als ik nu, by voorbeeld, zoo maer eens schreef: - Jan, wy zyn droef, omdat wy niet weten of gy gezond zyt; gy moet ons al gauw tyding laten, want uwe moeder zal er ziek van worden, en zoo voorts; - dat zal hy toch ook wel verstaen?'

'Maer, sukkel, dat is geen brief; zoo spreken alle menschen, of ze geleerd zyn ofte niet. Wacht eens! Zie, zoo begint het altyd: - zeer geëerde ouders, ik neem al bevend de pen in de hand om, om..... om - daer kan ik nu niet meer opkomen!'

'Om te schryven!'

'Och, gy weet het beter dan ik. Gy houdt my voor den zot: dat is heel slecht van u, Trien.'

'Wel, Kaet, waer zyn uwe gedachten? Als hy de pen in de hand neemt, dan zal het zeker zyn om eenen boterham te snyden? Ik moet lachen omdat gy zoo onnoozel zyt. Maer ik begryp niet, waerom uw broeder Dries altyd beeft als hy eenen brief moet beginnen. Hy

kan zeker niet goed schryven? Dat is toch nog erger; want iemand die beeft, schryft nog al slechter.'

'Neen, dit is de zaek niet; maer Dries gaet zoo een beetje zyne gangen in de stad, en hy vraegt altyd geld; en daerom beeft hy, want vader is zoo kwaed! Maer zeg eens, Trien, hoe is het met uwe koe?'

'Wel tamelyk goed. Zy heeft wat uitgestaen, och arme! Nu is zy toch al door-en-weg aen de speurie en ze begint greet te worden. Het kalf hebben wy verkocht aen eenen boer van Wechel-ter-Zande. Het was een bont: och, zoo een lief beestje!'

Gedurende deze laetste woorden hadden de beide meisjes zich reeds eenige treden van elkander verwyderd.

'Nu, wel te huis, Trien' riep Kaet haren gang hernemende. 'Zie, dat gy eruit geraekt met uwen brief, en doe veel komplimenten van ons aen Jan.'

'Tot zondag na de hoogmis; ik zal u dan eens weten te zeggen hoe het is vergaen. Eenen goedendag aen uwe zuster.....'

De stem van Kaet galmde reeds in de masteboomen; zy zong op vrolyke maet en in heldere toonen het referein van een bekend meilied:

'De meiboom wordt geplant,
Versierd met groene kransen;
De jonkheid hand aen hand
Ziet men met vreugde dansen.

Sa, meiskens, wie gy zyt,
Neemt acht op uwen tyd;
Want in den ouderdom
Krygt gy geen jeugd weêrom.'

Trien bleef droomend staen, tot dat de schoone stem harer vriendin achter het geboomte was versmolten. Dan sprong zy, half dansende half gaende, in de baen voort en bereikte welhaest hare wooning.

Hier zaten de beide weduwen by de tafel met ongeduld op Trien te wachten. De oude grootvader, door eene verkoudheid aengedaen, lag te bedde in de alkove en stak zyn hoofd tusschen de gordynen vooruit, om ten minste met oog en oor tegenwoordig te kunnen zyn by het groote werk dat men ondernemen ging.

Zoohaest het meisje zich op den dorpel vertoonde raepten de vrouwen in allerhaest de voorwerpen te samen welke op de tafel lagen, en vaegden deze met den hoek van haren voorschoot zuiver.

'Kom hier, Trien' zegde de moeder van Jan 'zit op den stoel van grootvader; hy is veel gemakkelyker.'

De maegd nam stilzwygend plaets by de tafel, legde de bladen papier voor haer neder en stak den bek der pen droomend tusschen hare lippen.....

Onderwyl aenzagen de vrouwen en de grootvader het peinsende meisje met eene uiterste nieuwsgierigheid. Het kleine broêrken was met de twee armen op de tafel

komen liggen en gaepte haer in mond en oogen, om af te spieden wat zy met de pen zou doen.

Maer Trien stond even sprakeloos op, vatte een koffykoppeken van de kast, goot den inkt uit het fleschken erin, en ging dan weder by de tafel zitten, waer zy het papier tienmael keerde en herkeerde.

Eindelyk duwde zy de pen in den inkt en schikte zich alsof zy schryven ging. Na een oogenblik hief zy het hoofd op en vroeg:

‘Welnu, zegt nu maer: wat moet ik schryven?’

De beide weduwen aenzagen elkander ondervragend en blikten te gelyk op den zieken grootvader, die den hals verre uit zyne gordynen gereikt had en het oog op de hand van Trien gevestigd hield.

‘Wel, schryf dat wy altemael gezond zyn’ zegde de grysaerd hoestend ‘zoo begint een brief toch altyd.’

De maegd bemerkte met eenen spytigen grimlach:

‘Och, dat is ook iets! Dat wy altemael gezond zyn, - en gy ligt daer ziek te bed, sedert vyftien dagen!’

‘Wel dat kunt ge dan op het leste in den brief immers toch wel zeggen, Trien?’

‘Neen, meisken, zie, weet ge wat ge doet?’ sprak de moeder van Jan ‘Begin maer eens met te vragen, hoe het met zyne gezondheid gaet. En als dat er staet zullen wy er allengskens wel wat bydoen.’

‘Neen, kind’ zegde de andere weduwe ‘schryf eerst dat gy de pen in de hand neemt om te vernemen naer den staet van zyne gezondheid. Zoo begon de brief van Peer-Jan's-Tist ook, dien ik gisteren by de meelpelder heb hooren lezen.’

‘Ja, dat zegt de kloônmaker's Kaet ook; maer ik doe het toch niet, want het is veel te kinderachtig’ sprak de maegd met ongeduld ‘Jan zal toch van zelf wel weten dat ik met myne voeten niet kan schryven.’

‘Zet maer eens eerst zynen naem boven op het papier’ zegde de grootvader.

‘Welken naem? *Braems?*’

‘Bylange niet: *Jan!*’

‘Gy hebt gelyk, vader’ antwoordde de maegd. ‘Ga weg, Pauwken; doe uwe armen van de tafel. - En gy, moeder, zit wat achteruit; want, zyt zeker, gy zult my stooten.’

Zy bragt de pen op het papier, en terwyl zy naer de plaetse zocht waer zy schryven zou, spelde zy met stille stem den naem van den afwezigen vriend.

De moeder van Jan stond eensklaps regt en greep de hand der maegd, zeggende:

‘Wacht eens wat, Trien. Dunkt u niet, dat *Jan* alleen niet goed is. Zoo kort afgebeten! Daer zou iets moeten by zyn. Zoudt gy niet beter doen, met te zetten *beminde zoon* of *kind lief?*’

Deze woorden hoorde Trien byna niet; zy was bezig met het papier af te lekken - en riep half verstoord:

‘Zie, dat komt er nu van! Eene groote klad op het papier! En er helpt geen lekken aen: het gaet er toch niet uit. - Ik zal het ander blad maer nemen.’

‘Wel; Trien, wat zegt gy ervan? *Beminde zoon*, dat is immers veel schooner?’

‘Neen, dat wil ik ook niet zetten’ morde Trien spytig. ‘Kan ik nu aen Jan gaen schryven alsof ik zyne moeder ware?’

‘Maer, wat zult ge dan schryven?’

Een lichte schaemteblos beklom het voorhoofd der maegd, terwyl zy antwoordde:

‘Dat wy eens schreven *lieve vriend?* Vindt gy niet dat dit nog het schoonste is van al?’

‘Neen, dat wil ik nu ook niet’ zegde de moeder ‘zet dan nog liever *Jan* kort af.’

‘*Beminde Jan?*’ vroeg de maegd.

‘Ja, zoo is het goed?’ antwoordden de anderen te gelyk, als verblyd over de oplossing van dit lastig raedsel.

‘Eh wel, blyft dan altemael van de tafel’ riep de maegd ‘en houdt Pauwken van myn lyf, dat hy my niet stoote!’

Het meisje begon den arbeid. Na een oogenblik stonden reeds de zilte zweetdruppelen op haer voorhoofd te glinsteren; zy hield haren adem op en gloeide in het

aengezigt. Welhaest ontsnapte een lange zucht uit hare borst, en, alsof zy zich van eenen zwaren last verlost gevoelde, zegde zy met blydschap:

‘Oef! Die *b* is nog de moeijelykste letter van altemael! Maer nu staet ze er toch met haren langen kop!’

De beide vrouwen regtten zich op en blikten met verwondering op het letterteeken, dat ten minsten zoo groot was als het lid van den vinger.

‘Dat is aerdig!’ riep de moeder van Jan. ‘Het is zoo een ding gelyk eene wesp; - en dat wil zeggen *beminde Jan!* Schryven is toch schoon: ge zoudt bykans zeggen dat er toovery onder steekt!’

‘Kom, kom, laet my maer voortgaen’ zegde Trien met moed ‘ik zal er wel uitgeraken. Dat die pen maer zoo niet sprinkelde!’

Trien werkte al hygend en zweetend voort. De grootvader kuchte en hoeste; de vrouwen zwegen en durfden zich niet verroeren; het broêrken was bezig met zynen vinger in den inkt te doopen en zyn bloot armken vol zwarte plekken te stippen.

Wanneer, na eene wyle tyds, de eerste regel vol groote letteren stond, staekte het meisje haren arbeid.

‘Wel, Trien, hoe verre zyt gy al?’ vroeg de moeder van Jan ‘Gy moest ons eens lezen, wat gy daer altemael op het papier hebt staen.’

‘Wat zyt gy toch haestig’ riep Trien ‘daer staet nog niets anders dan *beminde Jan*. My dunkt dat het al wel is. Zie maer eens, hoe het zweet my uitbreekt! Ik hael nog liever het mest uit den stal; gy denkt zeker dat schryven geen arbeid is? - Pauwken blyf van den inkt, of ge smyt het koppeken nog om.’

‘Wel ga dan maer voort, meisken’ bemerkte de grootvader ‘of anders is de brief ten naeste week nog niet geschreven.’

‘Ja dit weet ik wel’ antwoordde Trien ‘maer zegt gylieden dan wat ik zetten moet.’

‘Wel vraeg eerst en vooral naer zyne gezondheid.’

De maegd schreef weder gedurende eene poos, vaegde twee of dry verkeerde letters met den vinger uit, arbeidde druk om het hair te vatten dat hare pen achter naer sleepte; morde tegen den koster omdat de inkt te dik was, en las dan met luiderstemme:

‘*Beminde Jan, hoe gaet het al met uwe gezondheid?*’

‘Zoo is het goed’ sprak de moeder ‘schryf nu dat wy altemael gezond zyn, menschen en vee, en dat wy hem eenen goeden dag zeggen.’

Trien bepeinsde zich een oogenblik, en ging dan voort met schryven. Gedaen hebbende, las zy:

‘*God zy geloofd, wy zyn altemael nog gezond en den os en de koei ook, behalve grootvader die ziek is, en wy wenschen u al te samen eenen goeden dag*.’

‘Maer, lieve Heer!’ riep hare moeder ‘Trien! kind, waer hebt ge dat geleerd? De koster.....’

‘Spreek my niet aen’ viel het meisje haer in de rede ‘of gy doet het my vergeten. Nu gevoel ik dat het zal gaen.’

Gedurende een half uer heerschte de diepste stilte. De arbeid scheen met meer gemak voort te gaen; want de maegd grimlachte soms onder het schryven. De eenige stoornis werd haer aengedaen door Pauwken, die nu met zyne vyf vingeren te gelyk in den inkt zat en zyn geheel armken zwart had geverwd. Reeds tienmael had Trien het koppeken van de eene zyde der tafel naer de andere verplaetst; doch het jongsken was zoo zeer op den inkt verslingerd, dat men het er niet van weghouden kon.

Eventwel de twee eerste bladzyden van het papier geraekten vol tot onder. Op het aendringen der vrouwen gaf Trien, met zekeren hoogmoed, lezing van haer opstel, dat aldus luidde:

‘*Beminde Jan!*

Hoe gaet het al met uwe gezondheid? God zy geloofd, wy zyn altemael nog gezond en den os en de koei ook, behalve grootvader die ziek is - en wy wenschen u al te samen eenen goeden dag. Het is al zes maenden geleden dat wy van u niet meer gehoord hebben. Laet ons dan eens weten of ge nog leeft. Het is toch slecht gedaen van u, dat

gy ons nu gaet vergeten, wy die u zoo geerne zien, dat uwe moeder den heelen dag van u spreekt en dat ik 's nachts altyd van u droom, dat gy ongelukkig zyt en dat ik altyd uwe stem in myn oor hoor roepen Trien, Trien, dat ik er zuiver van opspring in mynen slaep. - En den os, och arme, die altyd buiten den stal ziet en zuchten laet, dat ge er bykans tranen zoudt van storten. - En dat wy altemael nu niets van u weten is ons een groot verdriet, daer gy toch meêlyden moet mede hebben, Jan; want uwe goede moeder zou ervan aen het kwynen geraken. Het mensch, och arme, als zy uwen naem maer hoort, komt haer de krop in de keel en zy begint te weenen, dat myn eigen hart er dikwyls van breekt.....'

Gedurende de lezing dezer regels waren de oogen der aenhoorders allengs vol water geschoten; maer by den droeven toon der laetste woorden kon niemand aen de ontroering nog wederstaen; en het meisje werd door luide snikken en zuchten onderbroken. De grootvader had zyn hoofd op de bedsponde te rusten gelegd om aldus zyne tranen te verbergen; de moeder van Jan, te diep geschokt om hare aendoening te kunnen bedwingen sprong op en omhelsde sprakeloos de maegd, die met verbaesdheid de uitwerking haers opstels bespeurde.

'Trien, Trien, waer haelt ge de woorden?' riep de andere weduwe. 'Het zyn gelyk messen die door het hart gaen! Maer het is toch schoon!'

‘Och, het is de zuivere waerheid’ zuchtte de moeder van Jan ‘hy moest het eens weten, wat ik altemael uitstaen in myn gemoed! Lees toch voort, Trien lief; ik sta er stom over dat gy zoo schryven kunt: het is nog nooit gehoord; uwe handen zyn zeker veel te goed, kind, om de koei te melken of om op het land te werken; maer God laet al veel dingen geschieden in de wereld!’

Over deze loftuitingen verblyd, zegde het meisje met eenen fieren grimlach:

‘Is het anders niet? Laet ze nu maer komen: ik zal schryven tegen den besten. Nu heb ik eerst het regt briefken gevonden. Luistert het is nog niet gedaen:

‘*Och, Jan, dat ge het wist ge zoudt ons al gauw tyding laten*.

‘*De klaver is mislukt van het slecht zaed, en daerenboven dat hy bevrozen is; maer onze speurie lacht u toe als ge ze ziet: zoo malsch als boter. En het koorn heeft wat geleden van de droogte; maer toch, onze Lieven Heer heeft ons gezegend met schoone boekweit en veel vroege pataten. En de Champieter is getrouwd met een meisken van Pulderbosch, die scheel ziet, maer ze brengt nog al wal mede. - Jan-Sus, de metser, is van het dak van den brouwer op den rug van onzen ouden smid gevallen, en de smid ligt over dood, och arme*.’

Het meisje zweeg.

‘Is dat nu alles?’ vroeg de moeder met mismoed. ‘Zoudt gy hem nu niet laten weten dat de koe gekalfd heeft?’

‘Ah, ja, dit heb ik vergeten..... Zie, het staet er al. *Ons bontje heeft gekalfd; alles is nog al wel vergaen en het kalf is verkocht.....*’

‘Zult gy hem niets zeggen van onze konynen, Trien?’ vroeg de grootvader.

Na geschreven te hebben las de maegd:

‘*Grootvader heeft een konynenkot in den stal gemaekt; ze zyn zoo vet als dassen, maer de grootste voei moet blyven leven tot dat ge weêrkomt. Jan, dan zullen wy eens lekker smullen!*[1]’

Allen schoten in eenen blyden lach; het jongsken, de algemeene vreugde ziende, en zelf ontroerd door het woord *smullen*, klapte juichend in de handen. Maer, by ongeluk, ontmoette zyne hand het koffykoppeken zoo geweldiglyk, dat het over de tafel rolde en den inkt als eene zwarte beek over den schoonen brief uitstortte.

De lach verdween van aller gelaet; men bestaerde elkander bedeesd en zwygend; men hief handen en oogen ten hemel, terwyl Pauwken, bevreesd voor slagen,

1 De brief van Trien was in de oude spelling opgesteld, zoo als men ligtelyk denken zal; daerenboven, hy krielde van feilen tegen de spraekkunst. Zie hier, het nauwkeurig afschrift van de vier eerste regelen, waerby men over het gansche oordeelen kan:
Hoe gaget al medoe gesonthyt Godt sy gelooft wy syn allemol noch gesont en den os en de kooy oock balleve grootvader die sieck is en wy wense u altesaemen eenen gooijen dag, enz.

op voorhand huilde en kermde dat de ooren ervan scheurden.

Langen tyd werd het kind met verwytingen overladen en men klaegde jammerlyk over de ramp, tot dat men eindigde met de vraeg:

‘Och, God, wat nu gedaen!’

‘Kom, kom’ zegde Trien met besluit ‘het ongeluk is zoo erg niet: ik was toch van zin den brief op nieuw te schryven; want in het eerste ging het toch niet goed; de letteren waren te groot en het geschrift was te krom. Nu zal ik het wel beter doen; ik heb er moed op gekregen. Laet my maer eens gauw naer het dorp loopen om papier en inkt, en om myne pen eens te laten vermaken; want ze is al veel te slap geworden.’

‘Wel ga dan gauw, kind’ was het antwoord ‘daer hebt gy het vyffrankstuk van het kalf. Laet dit eens wisselen by den koster; want wy zullen onzen armen Jan toch op zyn minste wel zestien-en-halve moeten sturen. - Pauwken, op! ten huize uit, en kom nog terug voor den avond, zoo ge durft!’

Trien snelde de deur uit en liep, met eenen lach van tevredenheid op het gelaet, in de rigting van het dorp. De zegeprael dien zy had behaeld, de overtuiging dat zy voortaen aen Jan zou kunnen schryven, en bovenal een soort van hoogmoed over hare kunde, ontstelden haer hart van zoete vreugde.

Aen den lindenboom, by den kruisweg, zag zy van verre den briefdrager op haer komen aengestapt. Dit gezigt hield haer staen en deed haer hart kloppen; want, daer deze baen slechts tot de leemenhutten en tot onbewoonde heide en bosschen leidde, twyfelde zy niet of de bode moest met eene tyding van Jan belast zyn.

En inderdaed, haer naderende haelde hy eenen brief uit zyne tesch en zegde lachend:

'Trientje, hier heb ik iets voor u, dat van Venloo komt; maer het kost vyf-en-dertig centen.'

'Vyf-en-dertig centen!' morde Trien terwyl zy den brief bevend aengreep en het opschrift droomend bestaerde.

'Ja, ja' antwoordde de bode 'het staet boven op het adres. Ik zal u zeker voor zoo weinig gaen bedriegen?'

'Kunt gy dit wisselen?' vroeg Trien, hem het vyffrankstuk gevende.

De briefdrager wisselde haer het stuk, en hield de vrachtkosten eraf. Dan groette hy het meisje vriendelyk en keerde naer het dorp.

Trien sprong vooruit in de baen en liep juichend huiswaerts. Door ongeduld gejaegd scheurde zy den brief open, en verbaesde niet weinig, toen zy eenen tweeden brief eruit zag vallen. Zy bleef staen en raepte hem op. Het schaemrood verwde haer voorhoofd en

wangen, terwyl een glimlach om hare lippen zweefde en hare oogen van blyde ontsteltenis glinsterden. Op den tweeden brief stond in groote letteren: *voor Trien alleen*. - Voor Trien! De ziel van Jan was in dit blad papier gesloten; zyne stem ging uit hetzelve tot haer, tot haer alleen spreken! Er was een geheim tusschen Jan en haer!

Ontroerd en verbaesd stond zy een oogenblik met het gezigt ten gronde geslagen; een vloed van allerlei gedachten stroomde haer door het hoofd, tot dat het verre geloei van den os haer oor kwam treffen en haer herinnerde, dat zy misdeed met langer weg te blyven. Zy verborg den tweeden brief in hare borst en ylde in eenen adem naer de hut, waer zy tusschen de wachtende vrouwen viel, roepende met blyde galmen:

'Een brief van Jan! een brief van Jan!'

De twee weduwen kwamen met blyde verbaesdheid toegeschoten en huppelden van vreugde over de onverwachte tyding. De grootvader, eene beweging doende om verder uit de alkove te zien, viel byna van den bedde.

Met haestige woorden vertelde het meisje, hoe zy den briefdrager onderwege had ontmoet en hoe hy vyf-en-dertig centen had geeischt; doch zy werd onderbroken door de bede der vrouwen, die onophoudend riepen:

'Och, Trien, lees hem eens! och, lees hem eens!'

Trien ging by de tafel zitten en begon den brief met

luiderstemme te spellen. Daer het geschrift niet al te klaer was, kon zy slechts woord voor woord voort en moest meer dan eens hervatten, om iets verstaenbaers ervan te maken. Zy las:

'*Zeer beminde ouders*,

Ik neem de pen in de hand om te vernemen naer den staet van UL. gezondheid en verhope van UL. hetzelfde; alsdat ik kwade oogen gekregen heb, en ik lig in de infirmerie. En dat ik veel verdriet heb, beminde ouders, en ik ben verveerd omdat er zoo veel kameraden blind worden van dezelfde ziekte.'

Trien kon niet meer spreken; zy liet snikkend haer hoofd op het noodlottig blad nedervallen, terwyl de vrouwen en de grootvader, onder het storten van bittere tranen, met groot misbaer hun ongeluk betreurden.

'Och God, och God, myn arm kind, myn arm kind!' riep de moeder, hare handen ten hemel opstekende en wanhopig rond de kamer loopende 'blind! blind!'

De maegd hief weder het hoofd op en sprak tusschen hare tranen:

'Om Gods wille, maekt het toch niet erger, het is al pynlyk genoeg. Laet my voortgaen, misschien is het beter dan wy denken. Houdt u wat stil en luistert:

Maer zeg aen moeder, dat ze niet benauwd mag zyn; want het is al aen het beteren, en ik hoop, als het God

belieft, dat ik zal genezen. Het ergste van al is nog de honger; want wy staen in de infirmerie op half ratioen. Het brood en het vleesch dat wy op eenen heelen dag krygen, kunnen wy gemakkelyk in eenen keer in onzen mond steken, en daerby een kommeken ratatul, zonder zout noch peper, en dat is alles. Leeft daervan, als het hart gezond is! Daerom, beminde ouders, als ge kunt, zendt my toch een beetje geld. Wy trekken hier geene pré en wy zitten heeler dagen in den donkeren te treuren, want wy mogen geen licht zien. De complimenten aen grootvader en aen Trien en aen hare moeder en aen Pauwken, en ik wensch u al te samen eene goede gezondheid en lang leven.

Kobe van Tistje-den-hovenier is korporael geworden. De ratten, in de kazerne, hebben een groot gat in mynen ransel gebeten - en ze hebben eenen nieuwen ransel op mynen mast gezet, en die kost zeven francs en zeventig centiemen. Anders had ik geene schuld meer. Ik word bemind door alle myne oversten en de sergeant, die een Wael van Luik is, ziet my heel geern.

Die dezen brief geschreven heeft is Karel van den Patatboer, en hy ligt ook in de infirmerie met kwade oogen; maer gy moogt het aen zynen vader niet laten weten, want hy is bykans genezen. De andere vrienden van ons dorp zyn nog gezond. En hiermede, beminde ouders, hebben wy al te samen de eer u te groeten met handen en voeten.

Uw onderdanige zoon.'

Trien bragt na deze lezing den hoek van haren voorschoot voor de oogen en bleef stilzwygend treuren; de grootvader was in de bedstede verdwenen; de beide vrouwen weenden even sprakeloos.

Lang duerde hier de pynlykste stilte, slechts by poozen door zuchten en snikken onderbroken, tot dat Trien opstond, eene zichel van den wand nam en zich tot de deure keerde, zeggende:

'Met die droefheid zou ik ons arm Bontje gaen vergeten! Ik loop om speurie naer het veld. Schept onderwyl wat moed, en denkt eens op hetgeen wy nu zouden moeten doen.'

Niemand antwoordde. - De maegd vatte by de deur eenen kruiwagen en reed er mede nevens het huis weg. Achter den hoek van eenen eiken kant, en door het schaerhout verborgen, bleef zy staen en ging op haren kruiwagen zitten. Zy rukte met bevende handen haren borstdoek los en haelde den brief eruit. Het blad opengescheurd hebbende, spelde zy het volgende met hoorbare stemme, terwyl meer dan eens de tranen hare oogen verduisterde en het leven haer dreigde te verlaten:

'*Dezen brief heeft Karel ook geschreven; maer ik heb hem, woord voor woord, gezegd wat hy erin zetten moest*.

Trien,

Ik heb het aen myne moeder niet durven schryven omdat het toch te schrikkelyk is. Trien, ik ben blind, blind voor

myn leven! Myne twee oogen zyn uitgezworen! Dat ik myne oogen verloren heb, is zeker niet om uit te spreken van het verdriet; maer dat ik u nooit meer op de wereld zal kunnen zien, noch moeder, noch grootvader, noch iemand van allen die my beminnen - daer zal ik van sterven, dat gevoel ik wel.

Trien, sedert dat ik blind ben, zie ik u altyd voor myne oogen staen; en dat is nog het eenigste dat my in het leven houdt; maer daer mag ik nu niet meer op denken noch gy ook niet. Ach, lieve vriendin, ga nu toch naer de Kermissen gelyk te voren, en laet het niet voor my, en neem uwen jongen tyd waer; want als gy om mynentwille moest lyden, ik zou nog al eerder onder de aerde liggen.

Trien, ik heb dit aen u alleen geschreven, omdat gy myne arme moeder het allengskens zoudt laten weten. Dat haer toch niets overkome, om Gods wil, Trien.

Uw ongelukkige Jan tot der dood.'

Nauwelyks had de maegd met overspannen zenuwen het laetste woord van dezen brief gelezen, of de bleeke doodverw spreidde zich over haer gelaet, hare armen vielen slap nevens hare zyde, hare oogen sloten zich en haer hoofd zonk langzaem achterover op den kruiwagen.....

Daer lag zy, van gevoel beroofd en slapend in eene diepe bezwyming.

Slechts de zoele adem der heide bewoog het eiken loof en deed de schaduw van het gebladerte op haer albasten voorhoofd wiegelen; de honigbie dartelde en zong rond haer oor; daerboven tegen den hemel hing de leeuwerik met zyn lied; verder in de woestyn heerschte het eeuwig geritsel der krekels; - en niettemin alles was stil en zwygend..... niets wekte het meisje uit hare doodsche sluimering op.

Allengskens voorderde de zon op hare baen, tot dat eene harer heete stralen het loof doorboorde en het aengezigt der maegd kwam beschynen.

De ongelukkige opende langzaem de oogen terwyl het bloed op nieuw in hare aderen klom. Zy hief het hoofd op, als iemand die ontwaekt, en blikte met verbaesdheid rond, alsof zy haren toestand niet besefte.

De brief, die aen hare voeten nog geopend lag, herinnerde haer de schrikkelyke ramp. Zy vouwde het papier toe, stak het in hare borst, bukte het hoofd ten gronde en zonk in eene diepe overweging.

Na eenigen tyd rigtte zy zich op en voerde haren kruiwagen in allerhaest tot op een klein veld, waer zy de speurie half uitrukte en half met de zichel afsneed. Op min dan een oogenblik was de kruiwagen vol geladen. Met dezelfde haest keerde het meisje huiswaerts, wierp het voeder voor de koe en trad den huize binnen, tot de ouders zeggende:

‘Morgen vroeg, met het krieken van den dag, vertrek ik naer Jan!’

‘Och, kind’ riep hare moeder ‘het is aen het ander einde van het land. Welke gedachten zyn dit nu? Gy vindt het nog in geen jaer!’

‘Ik vertrek naer Jan, zeg ik u’ sprak de maegd met besluit. ‘En ik zal hem vinden al ware hy honderd uren van hier. De sekretaris van onze Gemeente zal my wel wyzen langs waer ik gaen moet.’

De moeder van Jan kwam met saemgevouwen handen en biddend gelaet voor het meisje staen, en zuchtte:

‘Ach, Trien, engel lief, zoudt gy dat voor myn kind willen doen? Ik zal u zegenen tot op myn doodbed!’

‘Doen?’ riep Trien ‘doen? De koning zelf zou my niet terughouden: ik zal Jan zien en troosten of ik zal er onder bezwyken!’

‘Och, ik bedank u duizendmael, Trien!’ galmde de moeder van Jan, het meisje met hare beide armen omhelzende.

IV.

Het is slechts zeven ure des morgens, en toch de hitte is reeds hevig; want de zon brandt gloeijend tegen den diepblauwen hemel.

Ziet, daer op de baen, niet verre van den schoonen Maesstroom, stapt een boerenmeisje moedig voort. Hare kleeding bewyst dat zy hier vreemd is; want zulke kanten plooimutsen en zulke strooijen hoeden dragen de limburgsche vrouwen niet. - Zy heeft hare schoenen in de hand en gaet barrevoets, zweet lekt haer van het voorhoofd. Ofschoon tot bezwykens toe vermoeid, houdt zy haer oog met onzeggelyke vreugde op eenige verre kerktorens

gerigt. - Daer ginder ligt de stad Venloo, het doel harer lange reis.

Arme Trien, reeds vier dagen heeft zy gedwaeld, gevraegd en gesukkeld. Nauwelyks heeft zy zich eenen korten slaep en schaersch voedsel veroorloofd; maer God en hare sterke natuer hebben haer gesteund..... Zy heeft het gevonden, het oord waer de ongelukkige vriend, verre van de zynen, lydt en kwynt. Al haer wee is vergeten, haer hart juicht van blydschap en klopt van ongeduld. Hadde zy vlerken, zy vloog in bliksemsnelle vaert naer gindsche torens, op wier dak de zonne herglanst als in eenen spiegel.....

De maegd ging alzoo immer met klimmende snelheid voort, tot dat zy de verschansingen der stad Venloo voor haer zag. Zy toog haestig hare schoenen aen, zuiverde zich een weinig van het stof, schikte hare kleederen op en trok dan moedig ter vesting in.

Tusschen de buitenwallen eenige stappen gevoorderd zynde, zag zy eenen soldaet, met het geweer in den arm, voor een huisken heen en weder wandelen. Reeds van op zekeren afstand lachte zy den schildwacht vriendelyk toe, doch deze aenzag haer met eene sture onverschilligheid. Eventwel, zy naderde hem stoutelyk, en vroeg met eenen gemeenzamen glimlach:

‘Vriend, kunt gy my niet zeggen waer ik Jan Braems kan vinden? Hy is hier ook onder de soldaten.’

De schildwacht was een luikerwael.

‘Ik kan niet verstaen!’ morde hy, zich omkeerende om den korporael te roepen.

Deze trad uit het wachthuis en kwam met vriendelyk gelaet tot de maegd, die zich uit beleefdheid boog, en vroeg:

‘Mynheer overste, zoudt gy my, als het u belieft, niet kunnen wyzen waer Jan Braems ergens is?’

De korporael trok een spytig gelaet, als iemand die zich in zyne verwachting bedrogen vindt; hy wendde zich naer het wachthuis en riep in henegauwschen tongval:

‘Eh, Vlaming, kom eens hier! Er is eene pint te verdienen!’

Een jong soldaet sprong van de brits en kwam buiten, zich de oogen nog wryvende van den zwaren slaep; de maegd ziende, vermilderde zyn gelaet.

‘Wel, Mieken[1]’ vroeg hy ‘wat moet gy hebben?’

‘Ik koom hier om Jan Braems te bezoeken: zoudt gy my niet kunnen zeggen waer hy is?’

‘Jan Braems? Dien naem heb ik nooit gehoord.’

‘Hy is nochtans soldaet onder de Belgen gelyk gy.’

‘Ja, maer is hy onder de cavalerie of onder de infanterie?’

1 *Mieken* verkorting van *Marieken* is de naem dien men in de brabandsche streken bezigt om de dochters aen te spreken, wanneer men haer niet kent. De soldaten noemen alle meisjes *Mieken;* het woord is een bewys van vriendschappelyk gevoel.

‘Wat wilt gy daer mede zeggen, vriend?’

‘Of hy onder het peerdenvolk of onder het voetvolk is?’

‘Dit weet ik niet; maer hy is toch soldaet onder de groene Jagers. Liggen die in de stad niet!’

‘Dan geeft het my geen wonder dat ik hem niet ken: wy zyn van het Negenste!’

Gedurende deze samenspraek was de korporael met dry of vier soldaten, waeronder zelfs de schildwacht, by het meisje komen staen. Deze begreep niet waerom men haer zoo zonderling in de oogen zag, terwyl men in het Waelsch spotte en lachte. Eventwel zy werd beschaemd en zegde smeekend tot den Vlaming:

‘Ach, vriend, wys my toch den weg; ik ben zoo haestig!’

De dienstwillige soldaet antwoordde haer zeer gauw:

‘Ga dan de poort binnen; de eerste straet regts slaet ge in, dan links, dan nog eens links en dan weêr regts, tot dat gy aen eene kapelle geraekt; die laet gy op uwe linker hand liggen en gy slaet regts om, achter dit groot huis dat een winkel is; en als gy dan nog wat gegaen hebt sla dan weêr links: zoo komt ge op de Markt. Vraeg daer naer de kazerne van het tweede Jagers; het minste kind zal u wyzen.’

Trien was schier van hare zinnen; haer hoofd draeide van al dit *links en regts*, dat zy met den geest had poogen

te volgen. Zy begreep er niets van, en meende eene klaerdere aenduiding af te bidden, toen eenklaps de schildwacht luidkeels schreeuwde:

‘Aux armes!’

Alles liep dooreen en stoof het wachthuis binnen om naer het geweer te grypen. De soldaet zegde met haest tot het verschrikte meisje:

‘Weg, weg, ga loopen of wy geraken nog in het kot. Daer is de Plaetskommandant!’

De maegd liet het zich geene tweemael zeggen; want by de stadspoort zag zy eenen officier te peerd, die haer gekleed scheen als een koning, en vervaerlyke knevels had. Verstoord, omdat hy de wacht verrast had, sprekende met een meisje, bezag hy de arme boerin met oogen alsof hy haer opslokken ging. Eventwel, hy reed haer voorby zonder spreken; maer zy hoorde bevend, hoe hy tegen de soldaten uitvaerde, zonder dat zy echter kon begrypen waeruit deze hevige gramschap mogt voortspruiten.

Zy haestte zich de stad binnen te treden en vond ook eindelyk de Markt. Hier en daer bemerkte zy soldaten van verschillige kleeding, doch het voorval met de wacht had haer omzigtig gemaekt. Zy wendde zich dan tot eene burgervrouw en vroeg:

‘Bazin, kunt gy geen Vlaemsch?’

‘Dietsch? Ja!’

‘Als het u belieft, zoudt ge my willen zeggen, waer de Jagers liggen?’

‘Gewis. Gy moet ginder achter dien hoek keeren en altyd doorgaen, tot het einde der straet. Daer woonen de Jagers in de kazerne.’

‘Ik dank u honderdmael’ zegde Trien, zich naer de aengewezene straet begevende.

Voor de kazerne komende erkende zy het gebouw ligtelyk, zoowel aen de menige soldaten, die hier uit en in gingen, als aen het getrommel dat zy er binnen hoorde.

Grimlachend van blydschap stapte zy regt op de poort aen, om in de kazerne te treden; maer de schildwacht riep met barsche stem:

‘Halt! Terug! Er mag niemand in!’

En daer het meisje nog eenen stap deed, duwde hy haer met eenigzins verzachte ruwheid achteruit.

‘Wel, vriend’ zuchtte zy ‘ik zou geern iemand spreken die ook soldaet is. Wat moet ik dan doen?’

‘In welk bataillon en in welke compagnie staet hy?’ vroeg de schildwacht.

‘Och, dat weet ik altemael niet’ antwoordde de maegd mismoedig.

‘Wacht dan slechts een half uer’ sprak de schildwacht ‘ze gaen straks roffelen voor de soep, en een oogenblik daerna is het *appel* voor de exercitie. Gy zult

alle de manschappen uit de kazerne zien marcheren; en hebt gy goede oogen, zoo zult gy hem wel erkennen. Ga, drink in afwachting een glas bier hiernevens in den *Valk*..... en laet my nu gerust; want ginder loert de adjudant al op ons.....'

De schildwacht liet de verbaesde Trien staen gapen; hy sloeg de regterhand met kracht aen de greep van het geweer, wierp het hoofd achterover en begon, als een trotsch soldaet, met kunstmatigen stap over en weder te wandelen, zonder nog naer de jonge boerin om te zien.

Deze bleef een oogenblik in droeve overweging verzonken en deed geweld om te begrypen, hoe het eene misdaed kon zyn, iemand die vreemd is den weg te wyzen. De smart begon haer gemoed te overweldigen. Hoe ongeduldig zy echter ook ware, een half uer wachtens scheen haer niet zeer lang. Zy zou, by den uitgang der Jagers, omtrent de poort der kazerne staen; en, voorzeker aen hare aendacht kon geen enkel man ontsnappen. Zy zou Jan zien en erkennen; maer by dit hoopvol gedacht versomberde eensklaps haer gelaet: zy bedacht, dat het onwaerschynelyk was, dat een blinde soldaet met de anderen gaen zou. Dan, wat wist zy ervan? Alles scheen haer hier zoo zonderling en zoo ongewoon! - In haren twyfel volgde zy den raed des schildwachts en rigtte zich met langzamen tred naer den *Valk*. In de herberg gekomen eischte zy een glas

bier en ging, half beschaemd, zich in eenen hoek by eene tafel nederzetten.

In de kamer bevonden zich acht of tien soldaten, by den toog staende, en daer met luiderstemme twistende over zaken van dagelykschen dienst.

Zoohaest het meisje binnengetreden was, hadden allen zich tot haer gekeerd en al lachend elkander hunne aenmerkingen medegedeeld; doch daer men Fransch of Waelsch sprak, verstond Trien niet wat men over haer zegde; en, ofschoon de vrymoedige blikken der soldaten haer verlegen maekten, doch grimlachte zy zachtjes, terwyl zy zegde:

'Altesamen eenen goedendag, vrienden.'

Deze soldaten schenen haer brave lieden te zyn, behalve een enkele, die ouder was dan de anderen en met een soort van overheid tot hen sprak. Hy droeg grove handschoenen van zeemleder; de knoppen zyner vest blonken als goud; de politie-muts hing hem op het linker oor; zyne glimmende knevels waren met zwart was omhoog gestreken; hy stond met het lichaem achterover en met de hand in de zyde als eene eeuwige uitdaging. Voorwaer, het kon niet anders, of die trotsche oorlogsman moest prevoost of schermmeester zyn!

Dit voorkomen en deze houding waren het niet, die de maegd een slecht gedacht van hem gaven; maer, dat hy haer zoo onbeschaemd de oogen onder zynen harden

blik deed nederslaen en zoo luidkeels met haer den spot scheen te dryven, dit verstoorde haer; en zy verborg haer gevoel niet, want de fiere Jager kon aen haer gelaet wel merken dat zy hem geene vriendschap gunde.

Terwyl men elkander dus bezag, bragt de weerdinne een glas bier voor het meisje. Een jong soldaet, met milden blik en zoete oogen, naderde haer en, zyn glas aenbiedende, zegde hy in den tongval der Kempen:

‘Mieken, wy zullen eens tikken. Gy zyt zeker van de kanten van Antwerpen?’

‘Neen, kameraed, ik ben van de kanten van St.-Antonis, van Schilde of van Magerhalle, gelyk ge verkiest.’

‘En ik ben een jongen van Wechel-ter-Zande, zoodat wy geburen zyn!’

Eene zoete blydschap verlichtte het gelaet der maegd; zy wierp op den jongen soldaet eenen liefdevollen blik, alsof zy in hem eenen broeder hadde gevonden.

Intusschen waren de andere Jagers insgelyks by de tafel komen staen of zitten; onder anderen had de soldaet met de opgestreken knevels zich zoo digt by het meisje nedergezet, dat hy schier hare zyde raekte.

Trien kon deze spotachtige gemeenzaemheid niet verdragen, en beefde als ware zy verschrikt geweest. Zy greep zelve de hand van den gebuerjongenen smeekte op wonderzoeten toon:

‘Och, goede vriend, gy moest by my blyven zitten,

als het u belieft; ik ben verveerd van dien Wael. Wie denkt hy toch dat ik ben?'

'Bah, bah' antwoordde de andere 'het is een windmaker. Dat hy u eens rake, - dan zal ik hem myne vuist eens op zyne knevels leggen, al is hy schermmeester!'

Door deze woorden aengemoedigd, keerde Trien zich tot den spotter en sprak met fierheid:

'Mynheer de soldaet, ik zou u verzoeken wat achteruit te zitten. Wat denkt gy wel? Of aenziet gy my voor iets dat slecht is?'

De schermmeester schoot in eenen langen lach; doch schoof zynen stoel een weinig achteruit, terwyl hy schertsende woorden sprak, welke het meisje gelukkiglyk niet verstond.

'Zeg, vriend' vroeg Trien aen haren beschermer 'hoe heet gy, als ik het weten mag?'

'Sus Caers.'

'Sus Caers! Wel, zie! Wy hebben over vyftien dagen nog een kalf aen uwen vader verkocht. Zoo een schoon bont! Ik heb nog geld ervan in mynen zak.'

'En hoe is het met mynen vader? - Gezond?'

'Gezond! Het is een man gelyk een boom..... en nu gedenkt het my, dat hy gezegd heeft dat gy ook onder de soldaten zyt. - Maer kent gy onzen Jan dan niet?'

‘Hoe heet hy met zynen *van?*’

‘Braems.’

‘Och God, zou ik Jan Braems niet kennen? Wy staen in dezelfde kompagnie. Wy gingen altyd samen uit eer hy kwade oogen kreeg.’

De maegd vatte met diepe ontroering zyne beide handen en zuchte:

‘Zie, vriend, daer dank ik onzen lieven Heer voor, dat ik hier in deze herberg kwam. Gy zult my wel wyzen waer ik gaen moet om Jan te zien, niet waer? De jongens van onzen kant zyn toch altemael goede menschen!’

‘Zeker, ik zal u brengen tot voor de infirmerie. - Gy weet dat hy blind is?’

‘Eilaes, ja’ zuchtte Trien ‘maer in Gods naem, het is nu toch zoo! Wy hebben er zoo vele tranen voor gelaten.....’

De soldaten hadden met een soort van nyd gezien, welke innige vriendschap tusschen den jongen Kempenaer en het meisje was ontstaen. De schermmeester bovenal zat op zynen stoel te woelen en allerlei gebaren te maken. Intusschen was hy weder zeer digt tot de maegd genaderd, en raekte nu met zyne hand aen hare kin, als zy het minst acht op hem gaf.

De Vlaming sprong regt en viel in bedreigingen uit; maer Trien, wier gelaet van verontweerdiging gloeide,

stond op en sloeg den schermmeester met hare vlakke hand zoo manhaftig op het aengezigt, dat hem het hoofd ervan draeide[1].

Zoohaest de schermmeester van zyne duizeligheid wederkwam, veranderde de herberg in een akelig wartooneel. Hy vatte eene pint en wilde daermede het meisje op het hoofd slaen; maer de jonge Kempenaer, sterker gebouwd dan hy, had hem even spoedig by de keel gevat en hem de pint ontnomen. De andere kameraden sprongen er tusschen en trokken de worstelaers van elkander, roepende dat soldaten niet met de vuist vechten mogen en de sabel erover beslissen moest.

Terwyl Trien, in den grootsten angst en bevend, eenen vloed van grove woorden in haer oor ontving, terwyl de soldaten al twistend over en weder dreven, en de bazinne schreeuwde dat zy de wacht zou gaen halen, hoorde men eensklaps een aenhoudend roffelen der trommel in de kazerne.

‘De soep! de soep!’ riepen degenen die niet in den stryd waren; - zy lieten de andere staen en ylden ter herberg uit.

De schermmeester sprak nog eenige bedreigingen uit en ging insgelyks weg, zeggende tot den Kempenaer:

1 Deze wel wat ruwe wyze van verdediging is, onder de kempische boerendochters, eene volstrekt algemeene gewoonte en wordt aenzien als eene pligt der eerbaerheid.

‘A chinq heures sol terreing! edj vindrai vo quérie!’

‘Goed, goed, praetmaker!’ antwoordde de uitgedaegde jongeling met eenen spotlach.

‘Ay my, Sus lief, wat heb ik daer uitgestaen!’ zuchtte Trien toen zy zich met haren beschermer alleen zag. ‘Is het nu gedaen?’

‘Gedaen? Ik moet dezen avond tegen dien yzervreter gaen vechten met den sabel.’

‘Och! En dat om mynentwil!’ riep de maegd, verbleekend en zigtbaer sidderend.

‘Gy moogt u daer niet in ontstellen, meisken: het is maer om te lachen. Het zal weêr uitdraeijen op samen te gaen drinken; dit is voor dien Wael zoo eene manier om aen genever te geraken als zyne pré op is. Het gebeurt hem alle weken maer twee keeren; en het is van ieder bekend. - Kom gauw aen; ik zal u naer de infirmerie brengen waer Jan Braems is.’

Trien betaelde het bier en ging met den soldaet ter herberg uit. Hy bragt haer al koutende twee of dry straten verre en verliet haer met de woorden:

‘Ziet gy ginder dien soldaet op eene bank voor de deur van een groot huis zitten? Wel, daer is de infirmerie. Gy moet dien soldaet aenspreken. Hy zal u binnenlaten zoo het mogelyk is. - Wel te huis en de complimenten aen mynen vader als gy de gelegenheid hebt.’

‘Gy zyt duizendmael bedankt, vriend’ antwoordde Trien, hem verlatende om zich naer de infirmerie te begeven.

De maegd alleen zynde, begon eene droeve bekommernis haren geest weder te overnevelen en zy gevoelde zich byna den moed niet om den soldaet, die op de bank zat, het woord toe te sturen. Nochtans naermate zy de infirmerie naderde, kwam een blyde glimlach haer gelaet beglansen. Haer scheen het, dat zy den soldaet erkende. En inderdaed, op eenige stappen afstand riep zy hem reeds by zynen naem: het was Kobe van Tistje-den-hovenier, van wien Jan geschreven had dat hy korporael geworden was, en hy zat hier op de bank als korporael-planton.

Zoo haest hy het meisje bemerkte stond hy juichend op, kwam tot haer geloopen en riep met blyde verwondering:

‘Wel, Trientje lief, zyt gy het? Och Heer, wat eene vreugd u hier te zien! Hoe gaet het al in ons dorp? Is myne moeder genezen? Hoe gaet het met Loken Verbaets? Weten ze ginder dat ik korporael geworden ben? En wat heeft Loken gezegd als zy het heeft vernomen?’

‘Het gaet er nog altyd goed’ antwoordde Trien. ‘Uwe moeder was zondag reeds in de hoogmis; zy is de koorts kwyt, en het is er moeijelyk aen te zien dat

zy ziek is geweest. - ik heb zelve, in het voorbygaen, aen Loken gezegd dat gy overste geworden zyt.....'

'Eh wel, en lachte ze niet?'

'Neen, ze werd rood tot in het hair, maer ze was toch zoo bly dat ze niet meer spreken kon: ik heb het genoeg aen hare oogen gezien.'

Kobe de korporael boog langzaem het hoofd en blikte ten gronde; de uitdrukking zyns gelaets veranderde plotselings; hy ook voelde het rood der ontsteltenis op zyne wangen klimmen en zyn hart met versnelde kloppingen jagen. Het geboortedorp met zyne heide en velden, de kuische oogslag der beminde vriendinne, de liefderyke lach der moeder, de zondagvreugd na den langen arbeid; de liederen onder de groene linden, het geschetter der huisekster, het geblaf des honds, het zingend loof der masten..... dit alles ontstond frisch en levend voor zyn oog, dit alles suisde verleidend in zyn oor, en hield hem verslonden in de tooverachtige beschouwing van het betreurde leven.....

'Wat heb ik dan gezegd, Kobe, dat u bedroeft?' vroeg Trien zachtjes.

'Ach, Trientje lief' was het antwoord 'ik weet het zelf niet: daer kwam in eenen keer ons dorp voor myne oogen staen, zoo klaer dat ik de zon op onzen toren zag schynen! Myn vader was bezig met de stoppels van het veld te ryven en myne moeder stond er by, en ik hoorde

dat ze van my spraken..... Ik was gelyk zuiver van myne zinnen; maer nu is het gedaen.'

'Kom, Kobe' zegde Trien 'leid my nu maer gauw by Jan; hy zal zoo bly zyn als hy my ziet!'

'Gy weet zeker van zyn ongeluk?'

'Ach, ja, ik koom om hem te spreken en te troosten. Laet my hier niet langer staen en breng my maer seffens by hem.'

'Trien lief, wat beklaeg ik u!' zuchtte Kobe met ware droefheid.

'En waerom?' riep Trien 'Och, Kobe schei uit; gy maekt my verveerd.'

'Ongelukkige Trien!' antwoordde Kobe 'er mag niemand by de blinden noch by de andere oogzieken toegelaten worden: het is ons op zware straf verboden.'

Een pynlyke gil ontsnapte der maegd, terwyl zy den voorschoot voor de oogen bragt en weenend klaegde:

'Och God, och Heer! Ik zou vier dagen lang gegaen en gesukkeld hebben, en hem nu nog niet mogen zien! Dan zal ik toch niet levend van hier gaen: zyt daer zeker van!'

'Trien, gy moogt op straet zoo niet staen kryschen' zegde Kobe 'of de menschen zullen rond ons komen gapen. Zy liever stil.'

De maegd vaegde met eene uitdrukking van moed of van wanhoop de tranen uit hare oogen, en riep:

‘Al moest ik in dit huis breken gelyk een dief, al moest er een sabel door myn hart gaen, ik zal hem zien en spreken..... dat ze my maer tegenhouden zoo zy kunnen!’

‘Luister, Trien lief’ sprak de korporael zachtjes ‘ik kan er misschien myne strepen by verliezen; maer ik zal u toch helpen. Houd u stil en doe alsof ge van niets wist. Straks gaet de sergeant op het rapport by den Plaetskommandant; het visiet van den doctor is reeds gedaen en de Directeur is niet wel; die zal in de zalen niet komen. Als de sergeant weg is, zal ik u stillekens in de blindenkamer brengen. Maer, Trien, zoo ik in het kot geraek en myne strepen verlies, zeg dan heel goed aen myne moeder en aen Loken, dat het was uit vriendschap en uit bermhartigheid.’

‘Zyt zeker, Kobe’ antwoorde het meisje met vochtige oogen ‘ik zal u myn leven lang daervoor bedanken; laet my maer doen: ik zal maken dat Loken u eenen brief schryft zoo haest als ik te huis ben!’

‘Zy kan niet schryven, Trien’ zuchtte de korporael.

‘Ik kan het zoo veel te beter’ bemerkte de maegd ‘dan zal ik het voor haer doen; en ik zal er dingen in zetten dat gy zult opspringen van blydschap!’

‘Zie, Trien, ik sta hier niet op schildwacht: ik ben planton en het is my niet verboden met de menschen te spreken. Kom, zit op de bank zonder iets te toonen

tot dat de sergeant de poort uitgaet: ik zal zeggen dat gy myne zuster zyt, of anders komt hy er nog tusschen. Laet ons nu wat klappen over de vrienden van ginder. Is Neel van den brouwer al getrouwd met de koemeid van pachter Dierickx? Is het veulen, dat wy den baes uit de *Kroon* verkocht hebben, een schoon peerd geworden?'

Zy gingen op de bank zitten, latende met inzigt tusschen hen beide eenen zekeren afstand, en begonnen te kouten over het afwezige.....

Daer binnen in het oogziekenhuis, was eene zonderlinge kamer. Derzelver vensters waren met schermen van donkergroen papier gesloten: geene enkele straal der zon mogt er worden in toegelaten. Voor ziende menschen was dit een akelig vertrek, waer een droevere toon dan het zwartste donker alles met pynelyke verwen overtoog en het hart des aenschouwers met geheimen angst en schrik beklemde. Het was er eigentlyk noch licht noch duister; maer men moest eerst den doodschgroenen dag gewoon worden, wilde men eenig voorwerp kunnen onderscheiden. Daerby, ofschoon hier menschen woonden en onder onzeggelyk verdriet verkwynden, heerschte er eene diepe stilte, slechts van tyd tot tyd onderbroken door eene klagt over het pynlyk branden der oogen met den duivelsteen.

Langs de wanden, op houten banken, zaten de blinden, als eene rei spooken, beweegloos en stom in den donkeren. Ieder van hen had eenen langen groenen lichtscherm voor het hoofd gebonden en voor het aengezigt nedergeslagen, op zulke wyze dat men niemands gelaet kon zien.

In den uitersten hoek zat Jan Braems met het hoofd op de kniën gebogen, en pynlyk droomend van dingen die hy beminde en nooit meer zou aenschouwen. Zyne ziel was weg naer gindsche streken, waer zyne ouders en vrienden woonden. Onder den groenen lichtscherm speelde soms een stille glimlach om zynen mond, terwyl zyne lippen zich verroerden als ware hy in samenspraek met onzigtbare wezens geweest. Even had hy het beeld zyner goede vriendinne uit de gedachtenis opgeroepen, en haer gedwongen de schuchtere bekentenis harer liefde op nieuw in zyn oor te fluisteren, toen eensklaps een byna onvatbaer gerucht zich op den trap deed vernemen. Hem scheen het dat zyn naem genoemd was geworden. Hoe het zy, de ontstelde jongeling sprong bevend regt, als hadde een verborgen slag hem getroffen, en zyn mond zuchtte zonder zyn toedoen:

‘Trien! Trien!’

De deur werd langs buiten geopend en het meisje verscheen met den korporael op den dorpel der kamer. Trien verschrikte toen haer gezigt in dit donker vertrek

viel en zy de spookachtige schimmen, met de groene lichtschermen als vermomd, zag zitten. Zy week met eenen luiden schreeuw achteruit; maer hare stem had Jan Braems getroffen en deze kwam met de handen vooruit, voelend en zoekend, tot haer. Zy erkende den ongelukkigen vriend, sprong kermend op hem toe en sloeg hare beide armen met kracht om zynen hals.

In den eerste hoorde men niets dan de namen ‘Trien, Jan’ op verschillige toonen van liefde, van medelyden en van droefheid gesproken. Het meisje lag te weenen tegen de borst des jongelings en scheen eindelyk van ontroering te zullen bezwymen; want haer hoofd helde ter zyde en hare armen hingen ontspannen over de schouders van haren ongelukkigen vriend.

Intusschen waren de andere blinden rond de maegd komen staen en betastten haer overal met de handen, als wilden zy haer insgelyks erkennen. Deze aenrakingen wekten haer uit hare bewusteloosheid. Zy trok Jan achteruit en zegde met schrik:

‘Och God! Jan lief, wat is dit hier? Zeg toch dat ze my gerust laten, of ik durf hier niet blyven.’

‘Zy niet verveerd, Trien’ antwoordde Jan ‘het is niets. De blinden zien met de vingeren. Zy voelen aen uwe kleederen om te weten van wat streek gy zyt. Er is geen erg by.’

‘Ach die arme jongens!’ zuchtte Trien ‘als het

zoo is vergeef ik het hun uiterharte; maer ik heb het er toch niet mede. Laet ons liever in het donker hoeksken op de bank gaen zitten, Jan; ik heb u zoo vele dingen te zeggen!'

Met deze woorden leidde zy haren vriend tot de bank en zette zich nevens hem, zyne handen in de hare houdende.

De samenspraek welke hier begon moest uiterst roerend zyn, ofschoon byna onhoorbaer; want op het gelaet van Trien wisselden klare blydschap en vreugde en droefheid en tranen elkander dikwyls af; en van tyd tot tyd zag men haer de handen van Jan met inniger gevoel drukken. Gewis, zy was bezig met den balsem des troosts in het hart des ongelukkigen te gieten; want de weinige vatbare klanken harer stem waren zoo fyn en zoo indringend zoet als de zoetste toonbewegingen van eenen liefdezang. Op het aengezigt van Jan, die den groenen lichtscherm hooger op het hoofd geschoven had, stond eene zonderlinge uitdrukking van droomachtige aendacht en tevens van pyn en wanhoop, als iemand die uit den afgrond der smart op woorden luistert welke hem zyn ongeluk niet doen vergeten, doch hem voor een oogenblik begoochelen met ingebeelde vreugde.

In eenen halven kring geschaerd, stonden de blinden stilzwygend rondom het ontroerde paer. Zy ook keerden het oor tot hen, om af te luisteren wat zy zegden en eenige der troostende klanken op te vatten.

De korporael was voor de deur blyven staen en wandelde er nu over en weder, van tyd tot tyd het hoofd in de blindenkamer stekende om te zien of Trien nog niet gereed ware om het vertrek te verlaten. Eensklaps verbleekte hy, terwyl in zyne oogen een groote schrik te lezen stond.

Daer zag hy den sergeant den trap opklimmen! - Hy liet hem, zonder eenige bemerking te durven doen, in de blindenkamer gaen en volgde hem met neêrhangend hoofd, als een misdadiger die zyn vonnis afwacht.

Nauwelyks had de sergeant het meisje bemerkt, of hy borst los in eenen vloed grammoedige woorden, en riep eindelyk tot den korporael:

'Ah, gy hebt hier iemand vreemds toegelaten? Eene vrouw nog al! Gezwind beneden! Ik zal u oogenblikkelyk doen aflossen en vyftien dagen stadsprovoost voor u vragen. Zoo er uwe galons van korporael niet blyven aenhangen zal het myne schuld niet zyn!'

Trien stond regt en sprak smeekend tot den vertoornden sergeant;

'Och, mynheer de overste, zy toch bermhartig! Ik ben er alleen de schuld van: het is door myne tranen dat ik hem bewogen heb om my hierin te laten. Doe hem geen kwaed omdat hy goedertierend is.....'

Het hoofd ongeduldig schuddende, viel de sergeant met eenen spotlach haer in de rede:

‘Sa, wat beduidt dit altemael? ik ken mynen dienst en weet wat ik te doen heb..... en gy, Mieken, oogenblikkelyk ter deur uit! En wat gauw!’

De maegd scheen pynlyk verrast by dit onverwacht bevel; zy bemerkte echter dat het ernst was, en kwam bevend voor den sergeant staen, smeekende:

‘Ach, als het u belieft, nog een half uerken! Ik zal zeven Vaderonzen voor u lezen en myne hand kussen van blydschap.....’

‘Kom, kom, het zotte spel kort gemaekt!’ snauwde de sergent ‘geen minuet meer!’

‘Maer God, mensch lief’ kreet de droeve Trien ‘ik kom te voet van den anderen kant van het Land om onzen ongelukkigen Jan wat troost te brengen, och arme; en gy zoudt my nu gaen wegjagen? Ik heb hem bykans nog niets gezegd!’

‘Gaet gy ofte niet?’ schreeuwde de sergent, dreigende met grove woorden die het meisje deden sidderen.

De tranen braken uit hare oogen en, met de gevouwen handen tot den sergeant opgeheven, snikte zy biddend:

‘Om Gods wil, vriend, nog een kwartierken! Doe my niet sterven; heb toch medelyden met eenen armen blinde: het kan u ook overkomen, mensch! Zou uw hart dan ook niet scheuren als gy uwe moeder of uwe zuster zaegt wegjagen gelyk eenen hond! Ach, mynheer

de overste, ontferm u onzer: ik zal u myn heel leven geerne blyven zien!'

Jan en de andere blinden morden intusschen grammoedig over de wreedheid des sergeants en staefden de bede der maegd. De kamer geraekte in rep en roer; het was als een opstand der blinden tegen den onverbiddelyken overste. Deze, daerover nog meer vertoornd, dreigde hen allen op dieet of *water en brood* te doen stellen, en vatte eensklaps het meisje by den arm om haer met geweld uit de kamer te voeren; maer Trien, zyn onwederroepelyk inzigt merkende, rukte zich los, liep huilend tot Jan en omsloot hem in hare armen onder grievende klagten. De jongeling, even droef doch overtuigd dat niets het afscheid beletten kon, wilde haer troosten en zegde haer met haest vele dingen, die in de stille samenspraek nog vergeten waren geweest.

Even gauw had de sergeant haer achtervolgd en weder vastgegrepen. Met de handen aen hare schouders geslagen, wilde hy haer van Jan afrukken; doch de kermende Trien hield hare armen als eenen yzeren band om het lichaem van den blinden vriend gesloten en weêrstond het woedend geweld des sergeants. Deze riep tot Kobe, die bedeesd by de deure stond:

'Korporael, wat blyft gy daer staen? Hier! Ik beveel u dat gy zelf die boerin aen de deure werpet, of gy zult het duer bekoopen, en haest gemaekt!'

Kobe naderde tot de maegd, en haer by den arm vattende, zegde hy:

‘Trien lief, het doet my wee; maer niets kan eraen helpen. Ga maer stillekens weg, anders smyten ze u nog van de trappen. Het *consigne* is zoo: de sergeant moet toch zynen dienst doen.’

Trien liet haren vriend los, en het hoofd met kalme weerdigheid opheffende ging zy, altyd bitter weenend, tot den sergeant en sprak:

‘Mynheer de overste, ik zal weggaen; maer, vriend, vergeef het my en vergeef het Kobe ook: God zal het u zeker loonen, want het is een goed werk. Gy hebt immers ook een hart, en alle menschen zyn toch broeders in de wereld. Niet waer, mynheer de sergeant, gy zult zoo goed zyn en het vergeten? Ik zal u gedachtig blyven in alle myne gebeden.’

Nu men zoo ootmoedig voor zyn bevel zwichtte voelde de sergeant zynen toorn gansch vergaen; de zoete stem en de indringende blauwe oogen der maegd hadden zyn gemoed vermurwd; en het was met ware goedheid dat hy antwoordde:

‘Welnu, vertrek dan spoedig, - en zoo de overtreding verborgen blyft, zal ik, uit medelyden voor u, de zaek verzwygen en vergeten.’

‘Och, gy goede mensch!’ riep Trien ‘ik wist het wel: gy spreekt immers ook Vlaemsch gelyk wy! Ik

ga oogenblikkelyk weg; nog eenen enkelen goedendag!'

Zy omhelsde nog eens den ongelukkigen blinde, die sprakeloos haren afscheidskus ontving, murmelde eenige tooverachtige woorden in zyn oor, en wendde zich dan weenend en snikkend naer de deur der kamer. Daer keerde zy het hoofd om en liet eenen vlymenden schreeuw, terwyl zy weder in het vertrek wilde keeren, en worstelde tegen den sergeant, die haer ditmael met onverwinbaer geweld wederhield. - Het meisje zag in den hoek der kamer haren ongelukkigen vriend ten gronde neêrgezegen en met het hoofd op de bank ineengezonken alsof het leven hem ware ontgaen. Dit gezigt schokte haer zoodanig, dat zy sidderde van angst en pyn, en, als eene woedende, zich wrong om uit de handen des sergeants te geraken. Deze rukte haer eventwel voort en sloot de deur der kamer.

Afgemat, ontzenuwd en stervend van wanhoop, als eene martelaresse gedwee en schier gevoelloos, daelde Trien tusschen den sergeant en den korporael den trap af, tot op den open voorhof. Hier liet zy zich bewusteloos voortstooten en rukken; want hare beenen weigerden de beweging te doen die haer van Jan verwyderen moest. Zy zegde echter geen woord: stille tranen, als beken over hare wangen vlietende, waren het eenig bewys harer smart.

Op den dorpel van eene der deuren, welke op den

voorhof uitkwamen, stond eene Vrouw met ryke kleederen en edel gelaet. Zy beschouwde van verre het weenende meisje en scheen nieuwsgierig om te vernemen wat er gebeurde. Naermate men tot haer naderde om de poort te bereiken, vervulde zich haren blik met diep gevoeld medelyden.

Trien bespeurde het; eene strael der hoop schoot in haren boezem. Deze aendoening ontsnapte Kobe niet: hy fluisterde de maegd in het oor:

'Het is de vrouw van den opperste der infirmerie; ô, zoo een goed mensch! Zy is van Antwerpen.'

Sneller stapte de maegd voort, en scheen nu zelve haest te hebben om ter poort uit te geraken; maer omtrent de rykgekleede Vrouwe gekomen, liep zy eensklaps kermend tot haer en viel geknield voor hare voeten, met opgeheven armen roepende:

'Ach, Mevrouw! Hulp, bermhartigheid voor eenen armen blinde!'

De Vrouw scheen verrast en verlegen over dezen onverwachten knieval: eene korte wyl aenzag zy met verwondering de jonge boerin, die hare schoone blauwe oogen, als een gebed der ziel, tot haer opgeheven hield, en tusschen hare tranen van hoop glimlachte alsof zy reeds dankte voor eene ontvangene weldaed. Zy vatte Trien by de twee handen, en, haer opligtende zegde zy op zoeten toon:

‘Arm meisken! Kom binnen, kind lief; wat is er dat u zoo bedroeft?’

Met deze woorden en zonder acht te geven op den sergeant, die beleefdelyk de hand aen het voorhoofd hield, leidde zy de maegd binnen hare wooning, waer zy haer op eenen stoel deed nederzitten.

In deze kamer bevond zich een officier der Jagers, die voor eenen lessenaer bezig was met schryven; hy hief met nieuwsgierige belangstelling het hoofd van zyn werk op en bezag het weenende meisje, doch bleef beweegloos op eene verklaring wachten.

De Vrouw - zy was zyne echtgenote - greep de hand der maegd en sprak:

‘Kom, kom, meisken, troost u maer; er zal u geen kwaed gebeuren. Zeg my, wat u zoo ontstelt; ik zal u helpen indien het mogelyk is.’

‘Ach, Mevrouw’ zuchtte Trien, terwyl zy de hand harer beschermster met vurigheid kuste ‘God zal u zegenen voor uwe goedheid! Ik ben een arm boerenmeisken van tusschen St.-Antonis en Magerhal, in de Kempen. Onze Jan is in het lot gevallen en hy is soldaet geworden. Over vier dagen heeft hy aen zyne moeder eenen brief geschreven, dat hy kwade oogen heeft; maer aen my alleen heeft hy geschreven dat hy blind is voor zyn leven. Ik heb er wel twee uren over dood van gelegen in eenen eiken kant; maer aen zyne moeder heb ik

het niet durven zeggen, omdat zy niet zou sterven van verdriet. Des anderendaegs 's morgens ben ik barrevoets vertrokken, zonder te weten langs waer ik moest gaen om van ons dorp naer Venloo te komen; ik heb gevraegd, gedwaeld en verloren geloopen; schaemte en pyn genoeg geleden, nacht en dag gegaen, byna zonder te eten of te drinken, dat het bloed uit myne voeten lekte. Na dry dagen gesukkeld te hebben gelyk een verloren schaep, koom ik hier; een jongen van ons dorp, die korporael is, laet my uit medelyden binnen; ik zie onzen Jan met uitgezworen oogen; ik wil hem troosten - en daer komt de sergeant en jaegt my weg! Nu mag ik Jan niet meer zien; ik moet hem verlaten, och arme, zonder troost. ô, Mevrouw, dit kan immers niet zyn? Bedenk, als het u belieft, wat ik heb uitgestaen om tot hier te komen; en heb toch medelyden met het onnoozel lam dat daer, in den donkeren, van pyn uitteert en verkwynt!'

'Is hy uw broeder?' vroeg de officier van achter zynen lessenaer.

De maegd boog het hoofd om het schaemrood te verbergen, dat by deze vraeg haer aengezigt verwen kwam.

Na een kort stilzwygen sloeg zy de oogen weder op en antwoordde

'Mynheer, ik ben zyne zuster niet; maer van kindsbeen af woonen wy onder hetzelfde dak; zyne ouders zyn

de mynen; hy bemint myne moeder; zyn grootvader heeft my gedragen toen ik nog niet gaen kon; arbeid, gewin, vreugde en verdriet: alles is ons gemeen.'

Na eene poos sloeg zy den blik ten gronde en zegde op stilleren toon:

'Sedert dat hy ongelukkig is gevoel ik ook wel dat ik zyne zuster niet ben.....'

De officier, door de woorden van het meisje ontroerd, was van achter den lessenaer getreden en langzaem tot haer genaderd.

'Arm kind' zuchtte de Vrouw 'gy moet die gedachten uit uwen geest jagen en u troosten in zyne ramp. Eenen blinden jongen kunt gy immers niet blyven beminnen? -'

Trien sidderde van pyn.

'Hem verlaten?' riep zy uit 'hem vergeten, omdat hy blind en ongelukkig is voor zyn leven? Och, Mevrouw, als het u belieft, zeg dit niet meer: het gaet door myn hart gelyk een mes!'

Inderdaed een nieuwe tranenvloed ontsprong harer oogen.

De officier wisselde eenige woorden in de fransche tael met zyne echtgenote. Hy zegde haer dat er een ministerieel bevel gekomen was, waerby de kolonels de magt werd verleend om de blinde soldaten met een onbepaeld verlof naer hunne Gemeenten te laten gaen, in afwachting

dat een beslissend ontslag van den dienst hun wierde toegezonden. Ofschoon deze maetregel slechts binnen een paer weken stond uitgevoerd te worden, toonde de officier zich bereid om by den kolonel, en wien het nog mogt aengaen, eene pooging te beproeven om voor den ongelukkigen vriend der boerinne, by uitzondering, nog denzelfden dag een verlofpas te bekomen. Zyne echtgenote bad hem, dat hy toch dit inzigt uitvoeren wilde. Trien, ofschoon niet verstaende wat er gezegd werd, bespeurde wel dat hare beschermster haren man tot iets goeds voor haer aendreef; de halfgetrooste maegd knikte smeekend met het hoofd als om de menschlievende pooging aen te moedigen.

De officier keerde zich tot het meisje en vroeg:

'Zoudt gy verheugd zyn, dat uw vriend met u naer huis mogt keeren?'

Het gelaet van Trien werd eensklaps verlicht door eene onbeschryflyke uitdrukking, waerin blydschap en angst gemengd waren. Hare groote blauwe oogen, halsstarrig geopend, schenen nog andere woorden uit den mond des officiers te lokken. Eindelyk brak hare stem los:

'Verheugd? Bly?' riep zy. 'Ik val byna van myn zelven omdat gy my dit vraegt. ô, Mynheer, mynheer, bedrieg my niet met zulke hoop. Ik zal voor u kruipen en uwe voeten kussen van dankbaerheid!'

Met haest vatte de officier zynen shako van de tafel; gordde zynen sabel aen en ging ter deure uit, zeggende:

‘Heb maer goeden moed, meisken; ik zal er misschien in gelukken. In alle geval, gy zult Jan nog mogen zien; daervoor zal ik zorgen.’

Eenige onverstaenbare galmen van erkentenis volgden den officier tot op den voorhof; dan begon Trien hare weldoenster vurig te danken, doch deze liet haer den tyd niet om het gevoel dat haer hart overstroomde gansch uit te storten. Zy liep ter keuken en kwam weinig tyds daerna terug met eene meid, die een tafeltje voor Trien schoof, en daerop vleesch, brood en bier de maegd voordischte, terwyl de Vrouw haer zegde:

‘Eet en drink maer gerust, meisken; het is u uiterharte gegund.’

‘Ach ik weet het wel, Mevrouw’ zuchtte Trien ‘waer heb ik het toch verdiend? Het is alsof gy myne moeder waert. God zal het u loonen!’

‘Het is immers lang geleden dat gy geëten hebt?’ vroeg de Vrouw.

‘Van dezen morgen ten dry ure, Mevrouw’ antwoordde Trien, met waren honger de spyzen nuttigende ‘ik heb sedert al zeven uren gegaen; maer nu dank ik den milden God nog in al myn verdriet, omdat hy u zoo goed gemaekt heeft, Mevrouw.’

Lang betuigde Trien haren dank en lang nog troostte de edelmoedige Vrouw haer met zoete zusterlyke woorden; - want de officier bleef wel gedurende twee uren weg. Trien had hare gansche geschiedenis reeds verteld, en liefderyk gesproken van het schoone, het beminde Kempenland, waer geest en hart zuiver zyn als de lucht der zandige vlakte; waer elk gevoel der ziel omwasemd blyft met den geur van eenvoud en regtzin, gelyk het eeuwig gebloemte der heide, dat elken morgen zich in balsemdampen baedt.....

De Vrouw vond een innig behagen in dit boerenmeisje, wier tael, hoe ongekunsteld ook, een fyn begryp en een ryk begaefd hart verrieden. Meer dan eens had Trien haer gemoed getroffen en hare oogen van ontroering doen glinsteren.

Terwyl zy nu daer wachtende zaten, en spraken over het zuivere landleven, was de officier de poort binnen getreden en met den sergeant tot de blindenkamer opgeklommen. Na eenig verwylen tusschen die ongelukkigen, daelde hy den trap af tot op den voorhof. Jan volgde hem met den ransel op den rug en eenen gaenstok in de hand; de sergeant leidde hem tot voor de deur der wooning des officiers. Hier vatte deze laetste zelf den blinden by de hand en zegde hem:

‘Daer binnen is Trien, zy wacht u.’

Met deze woorden opende hy de deur.

t.o. 91

Jan rukte een papier uit zyne borst, en, het omhoog stekende, riep hy met juichende blydschap:

‘Trien, Trien lief, ik mag mede naer huis gaen! Ik moet geen soldaet meer zyn; hier is myn *congé!*’

‘Het is waer wat hy zegt’ sprak de officier, ziende dat de maegd het niet durfde gelooven.

Onderwyl kwam Jan met de handen vooruit in de kamer; maer Trien sprong hem niet te gemoet. Het geschokte meisje liet zich van haren stoel vallen en kroop op de kniën tot voor hare weldoenster, die wat verder op eene rustbank zat. Met opgeheven handen en weenend, haer dankend in de oogen ziende, riep zy luid:

‘ô, Mevrouw, als gy niet naer den hemel gaet, wie zal er dan zalig zyn! Ik kan niet spreken. Ah, myn hart breekt, - ik sterf van blydschap, - dank! dank!’

Inderdaed, haer hoofd viel krachteloos neder op den schoot der Vrouw, en zwygend omhelsde zy hare kniën. Eventwel zy ontwaekte onmiddelyk uit deze diepe ontroering; zy sprong regt en liep met open armen tot den blinden, onder eenen vloed van blyde kreten, waeruit de naem des jongelings alleen onderscheidbaer opklom.....

Na de volle uitstorting der blydschap en der dankbaerheid, trokken Trien en Jan ter poort der infirmerie

uit, vergezeld door de vriendschappelyke gelukwenschingen hunner weldoeners.

Het was een zonderling vertoog, deze frissche boerendochter, den blinden soldaet by de hand leidende, door de straten van Venloo te zien stappen. Ook bleef elk voorbyganger getroffen staen, niet zoo zeer door het gezigt van den ongelukkigen, die met den ransel op den rug en den groenen lichtscherm voor de oogen, nevens het meisje voorthuppelde, dan wel om de onverklaerbare uitdrukking van hoogmoed en blydschap, die het gelaet der boerinne iets edels, iets wonderschoons byzette.

De goede Trien was zoo gelukkig, zoo trotsch over den uitslag harer opoffering en harer stoutheid, dat zy met het hoofd opgeheven en met juichend aengezigt, zich voortspoedde zonder het oog voor den nieuwsgierigen blik der burgers neêr te slaen.

Zy had groote haest om de stad te verlaten en noopte den blinde tot eenen snellen gang. De onverwachte zegeprael had haer verrast en verwonderd. Nu zelfs kon zy er nauwelyks aen gelooven, en, van tyd tot tyd, liep er eene vlugtige siddering om haer hart, alsof zy vreesde dat men haer den ongelukkigen vriend nog ontnemen kon.

Eindelyk bereikte zy de stadspoort; zy zag het open

veld en de verre kimme, langs waer de weg tot het geboortedorp hen leiden zou. Nu eerst vloog een heldere zegekreet uit haren boezem op. Zy sloeg het oog dankend ten hemel, maekte het teeken des Kruis, en zegde dan met zoete verrukking:

‘Kom nu maer aen, Jan! Nu zyn wy vry!’

V.

Het was nog stikkend heet, alhoewel de schaduw der boomen zich reeds aenzienlyk op den grond verlengde; boven heide en velden wiegelde nog de glasachtige zomerwasem; geen windje lispelde in het loof; de vogelen zaten hygend en stil in het roerloos gebladerte; alle natuerstemmen zwegen; zooverre het oog reikte, kon men mensch noch dier bespeuren: de aerde scheen van afgematheid ingesluimerd.

Tegen den boord eener eenzaeme baen, overlommerd door de takken van het eiken schaerhout, lag een soldaet met het hoofd op zynen ransel te slapen. Zyne voeten waren naekt: de schoenen stonden er by.

Eene jonge boerin zat nevens hem en hield haren kommervollen blik op hem gevestigd, terwyl zy, in de diepste stilte, met een berken rys hem de vliegen van aengezigt en voeten keerde.

De soldaet lag op een bed van wilden Thym; het geurde rond hem in zoeten balsemdamp. De lieve Veldklok boog hare bellekens over zyn voorhoofd; lager, aen zyne voeten, hief de hemelblauwe Gentsiane hare prachtige kelken tot hem op.

Ongetwyfeld moest hy reeds eene lange rust genoten hebben; want zyne gezellinne blikte soms met zekere ongerustheid naer de zon, als wilde zy, by den gang der hemeltoorts, afmeten hoeverre de dag gevoorderd was. Misschien ontstond hare bekommernis uit eene andere oorzaek. En inderdaed, zy bemerkte met zekere droefheid, dat de zon om den eikenkant gekeerd was, en eenige harer stralen reeds met vollen gloed, op het lichaem van den slapenden vielen. Hare verlegenheid was groot; zy stond op en sloeg het oog rond haer. Eerst meende zy de takken van het schaerhout te buigen en samen te binden om de rust des soldaets te overlommeren; doch dit middel werd vruchteloos beproefd, dewyl het licht regtstreeks en van ter zyde den boord der baen beschynen kwam.

Met de grootste stilte, en zachtjes tredende, kroop de maegd in den eikenkant; en sneed met een mes twee

sporken stammen uit het hout. Zy kwam voor den slapenden soldaet staen, en, de zon beziende alsof zy een ontwerp berekende, stak zy de beide stokken nevens hem in den grond. Dan ontknoopte zy het lint dat om haren gordel gebonden was, en hing haren voorschoot als eene breede schaduw voor het aengezigt des soldaets; waerna zy weder, met eene uitdrukking van tevredenheid, nevens hem nederzitten ging.

Eenigen tyd nog bespiedde zy zyne rust en luisterde op zyne ademhalingen, als poogde zy de kloppingen zyns harten op te tellen. Zyne oogen kon zy niet zien, want dezelve waren onder eenen groenen lichtscherm verborgen.

Eindelyk deed de soldaet eene beweging; hy tastte angstig in het ronde, stak de handen uit, en riep met bange stem:

'Trien, Trien, waer zyt gy?'

Het meisje greep zyne hand aen en zegde:

'Och, Jan, hier ben ik. Stil u. Gy beeft? Wat hebt gy?'

'Ach, ik heb gedroomd, dat ge van my weggegaen waert!' antwoordde de jongeling regtzittende. 'God, wat droom! Het koude zweet breekt my nog uit.'

'Wat gedachten zyn dit?' bemerkte de maegd met zoete spyt. 'Zooveel te beter, dat gy dit gedroomd hebt, Jan; het is een zeker teeken dat ik u nooit

verlaten zal: de droomen moeten immers altyd verkeerd worden uitgelegd?'

'Het is waer, goede vriendinne' zegde de soldaet, hare handen drukkende. 'God zal het u loonen in den hemel!'

Ondertusschen had het meisje de riemkens van den ransel ontgespt en een brood met een stuk vleesch eruit gehaeld. Zy begon het brood in kleine brokjes te snyden, legde dezelve op de Thymzode en plaetste op elk wat vleesch.

Terwyl sprak zy op liefderyken toon:

'Jan, hoe is het nu? Zyt gy uitgerust? Heeft het slapen u verkwikt?'

'Vermoeid ben ik niet meer, Trien lief' was het antwoord 'maer ik weet niet, ik ben zoo droef van dit leelyk droomen.'

'Het zal overgaen, Jan; het komt van den zwaren slaep op den grond. - Ik heb hier de tafel al gedekt; wilt gy eten?'

'Ja, ik heb honger, Trien.'

Het meisje legde hem de stukken brood en vleesch, het eene na het andere, in de hand. Terwyl hy stilzwygend het aengebodene voedsel nuttigde, bezag zy zyn gelaet met meer aendacht en bespeurde er eene zonderlinge uitdrukking van moedeloosheid en van treurnis op. Nog altyd in de gedachte, dat de bezwaernis des slaeps

de eenige oorzaek dezer schynbare droefheid was, deed zy voor alsdan geene pooging om zyn gemoed te verlichten. Zoohaest zy hem de laetste stukken brood gereikt had, toog zy hem de kousen aen de voeten en bond hem de schoenen aen. De soldaet greep naer den ransel om hem op zynen rug te laden; doch de maegd ontnam hem denzelven.

'Neen, Trien, laet my hem nu dragen' smeekte hy 'gy zult u veel te moede maken. Het staet toch niet, dat eene dochter met den ransel op den rug over de baen ga; het moet al vreemd genoeg zyn, eene boerin met eenen blinden soldaet over de heide te zien trekken. Wat mogen de menschen denken?'

'Wat letten ons de menschen, Jan? Gy die niet zien kunt vermoeit u honderdmael meer dan ik: gy mistrapt u bykans by elken stap! My overlast het pak niet.'

Zy nam zelve weder den ransel op den rug, en, dus reisveerdig zynde, bragt zy den soldaet in het midden der baen. Zy gaf hem eenen stok in de hand, waervan zy het andere einde tegen haren rug hield, opdat de arme blinde achter haer gansch nauwkeurig haer voetspoor volgen zou. Voortgaende sprak zy:

'Nu, Jan lief, als ik te gauw ga moet gy het zeggen, - en laet ons wat klappen langs de baen: het zal den weg verkorten.'

t.o. 98

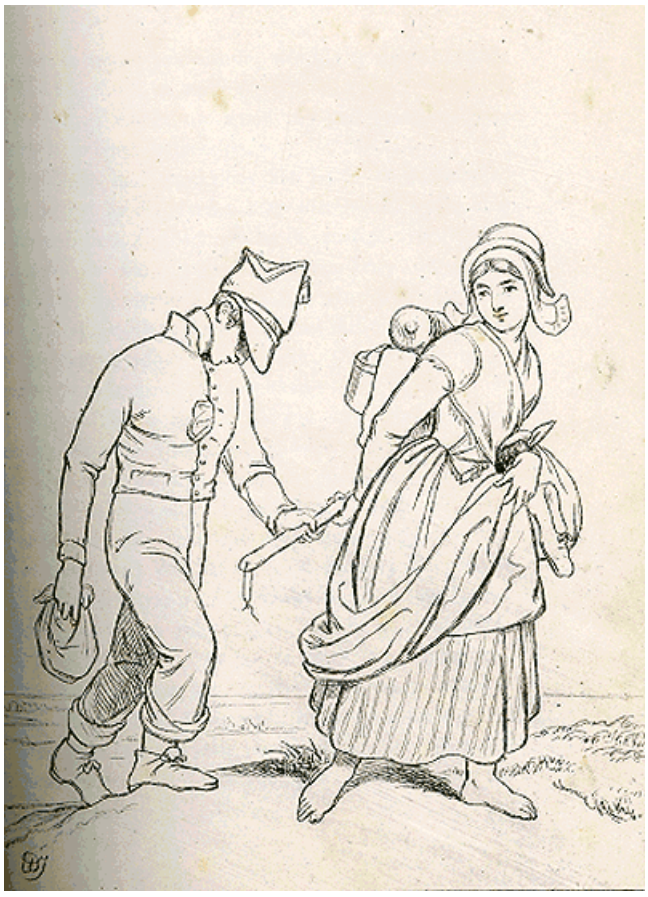

Geen antwoord bekomende, wendde zy zich al gaende tot den jongeling, en zegde:

‘Jan, gy moogt uw hoofd zoo niet laten hangen; het zal u de borst vermoeijen.’

De blinde hief sprakeloos het hoofd in de hoogte, doch liet het by den derden stap allengskens weder diep voorover hellen. Zigtbaer was hy in ernstige overweging, misschien in nare gedachten verzonken; dit laetste moest ook de meening der maegd zyn, want alhoewel haer gelaet eensklaps door droefheid verduisterde, zegde zy met opgeruimdheid in de stem, als om hem uit de wegrukkende treurnis op te wekken:

‘Och, Jan, morgen avond zyn wy te huis! Dit zal eene kermis zyn! Uwe arme moeder, die denkt dat gy nog altyd in het donker ziekenhuis zit te kwynen! Wat zal zy blyde zyn en u kussen van vreugde!.... En Pauwken, die zoo vele tranen stortte toen gy weggingt naer de soldaten! Wat zal het kind dansen, - en myne moeder en grootvader! My dunkt ik zie ze reeds met open armen komen geloopen..... en de os, arm beest, als hy u zal hooren, hy zal te werk gaen gelyk een mensch; want ik kon het nog alle dagen aen zyne oogen zien, dat hy u niet vergeten heeft..... en dan zal grootvader al gauw de vette voei dooddoen, en wy zullen al te samen smullen gelyk koningen. Ach, ik wilde dat ik er al aen zat!’

Al koutende zag de maegd dikwyls om naer den blinde, - die achter haer aen den leistok voortstapte; - om het uitwerksel harer woorden op zyn gelaet af te meten. Een twyfelachtige grimlach was de eenige verandering welke zy erop bespeurde. Eventwel, dit teeken, hoe gering ook, boezemde haer moed in; en, ofschoon de jongeling niet geantwoord had, hernam zy:

‘En als wy te huis zyn, Jan, zal ik altyd by u zyn en u nooit verlaten. Ik zal liedekens koopen en ze leeren, om ze u 's avonds by den haerd voor te zingen; als ik op het veld ga werken moet gy er altyd by zyn: wy zullen samen klappen onder den arbeid; en wat gy niet kunt zien zal ik u doen voelen met de handen; gy zult dus, zoo goed als ik, weten hoe het met de vruchten staet: gy zult ze zien groeijen in uw gemoed. Ik zal u ter kerke leiden en met u, des zondags 's avonds, in de *Kroon* eene pint bier gaen drinken, omdat gy de vrienden zoudt hooren spreken. Het zal zyn alsof gy niet blind waert! Wat zegt gy daervan? Zoo is het immers toch noch goed?’

Eene traen viel glinsterend van onder den groenen lichtscherm des soldaets en rolde als een dauwdruppel langs zyne wangen in het zand der baen. Hy antwoordde op doffen toon:

‘Trien lief, uwe stem is zoo fyn, dat ze myn hart doet beven van onsteltenis. Met te luisteren op uwe

zoete tael, is het alsof myn engelbewaerder voor my ging; ik zie u voor myne oogen staen: gy hebt vleugelen, uw lyf is zoo licht als de zon. Ik geloof dat Onze Lieve Heer my door myne blinde oogen laet zien, hoe gy hier namaels in den hemel zult beloond worden voor uwe onbegrypelyke goedheid!'

'Ach, Jan, gy moogt zoo vreemd niet spreken' bemerkte het meisje. 'Ik vraeg maer eene belooning voor myne moeite, en die is dat gy zoo droef niet zoudt zyn. Gisteren waert gy toch veel vrolyker van geest.'

De blinde trok den stok by en vatte de hand der maegd om nevens haer te gaen. Dan zegde hy:

'Trien, gisteren was ik zoo blyde dat ik naer huis mogt keeren! Maer sedert dezen morgen en terwyl ik daer sliep, is de waerheid voor myne oogen komen staen; nu knaegt er iets aen myn hart: ik mag het u niet verzwygen. God zou my straffen, zoo ik uwe liefde met begeerlykheid beloonde!'

'Maer, Jan, wat hebt gy nu in het hoofd gekregen? Gy maekt my zoo droef dat ik byna niet meer gaen kan. Zeg my wat er u op het hart ligt; het zullen maer gedachten zyn.'

'Laet ons eens met stil gemoed erover spreken, Trien' hernam de jongeling met verkropte stemme. 'Gy zyt schoon, sterk en goed van harte, bekwaem tot alle werk.... en gy zoudt uw jong leven laten

voorbygaen en verslyten, uit liefde en uit bermhartigheid tot eenen ongelukkigen blinde? En dan, als onze ouders en ik op het kerkhof liegen, dan zoudt gy oud zyn, alleen op de wereld en verlaten om mynent wille?'

Het meisje, door den droeven toon zyner stemme getroffen, weende bitter; de blinde bemerkte het niet en ging voort:

'Trien, tot op het doodbed zal ik den oogenblik gedenken toen wy afscheid namen van elkander; ik heb verstaen wat uwe schoone blauwe oogen zegden, en het heeft my gelukkig gemaekt in alle myn lyden. Zelfs, als de doctor myne oogen met den duivelsteen uitbrandde en dat ik schreeuwde van pyn, stond gy nog voor my met hetzelfde rood op het voorhoofd, en ik voelde nog uwe hand in de myne beven. Ach, hadde de goede God my maer een enkel oog gelaten, om te kunnen werken voor ons dagelyksch brood, ik zou op myne kniën gevallen zyn, Trien, om u iets te vragen dat ons voor het geheel leven samen verbinden moest; en ik hadde my doodgewroet om u te beloonen voor uwe goedheid. - Nu mag het niet meer zyn....'

'Maer, om Gods wil, Jan' riep de maegd met wanhoop uit 'wat zegt gy daer altemael? Doet gy het om my te pynigen? Ik begryp u niet. En wat zult gy dan hebben op de wereld?'

'Verdriet..... en sterven!' zuchtte de jongeling.

‘Sterven?’ riep de maegd met bitterheid. ‘En gy denkt zeker dat ik u zal laten sterven? Wat meent gy wel? Spreek maer wat klaerder: ik kan die duistere woorden niet verdragen! En zoo wil ik niet blyven gaen. Zit hier wat tegen den weg, tot dat die leelyke dingen uit uw hoofd zyn.’

‘Zy leidde den blinde by den boord der baen, zette zich met hem op het schrale gras neder, wierp den ransel af en sprak:

‘Laet hooren, Jan; zeg het maer in eens af, wat gy meent?’

‘Och, Trien lief, gy begrypt my wel’ antwoordde de soldaet. ‘Gy wilt uwen jongen tyd voor my verzaken. Mag ik dit vragen, dat gy uw geheel leven gaet bederven, uit goedheid voor my? Het gedacht alleen, dat gy het zoudt willen doen, knaegt aen myn hart. Gy hebt liever dat ik getroost en blyde zy? Welnu, beloof my dat gy voor my niets meer zult zyn dan eene zuster; dat gy naer de kermissen zult gaen gelyk te voren, en andere jongens lieftallig zult zyn in eerbaerheid.....’

Snikkend antwoordde de maegd tusschen eenen bitteren tranenvloed:

‘Jan, Jan, hoe is het mogelyk dat gy zoo wreed kunt zyn! Gy snydt my het hart aen stukken gelyk een beul. Dit heb ik nu voor myne goedheid: ga, zoek naer

andere jongens! Waer heb ik het verdiend, of wat heb ik u misdaen?'

Jan zocht de hand van het meisje, en dezelve gevat hebbende, zegde hy met zoete treurige stemme:

'Ach, Trien, gy wilt my niet begrypen. Hadde ik nog zes oogen, ik liete ze my altemael uitbranden om u te mogen beminnen zonder u te doen lyden! En nochtans, blind zyn is eene pyn die niemand begrypen kan zoolang hy licht mag zien! Maer God zou my zeker straffen zoo ik uw leven tot myne baet gebruiken wilde.'

'En als ik uwen leelyken raed volgde dan zoudt gy my ook vergeten, niet waer?'

'Vergeten?' zuchtte de blinde 'het is altyd nacht voor my. Ik moet geheel myn leven denken en droomen. Aen wien, van wat zou het zyn? Anders dan aen uwe goedheid en van hetgeen uwe oogen my zegden by het afscheid?'

'En gy zoudt Trien toch geerne blyven zien, al dede zy naer uwen wensch?'

'Altyd, tot der dood!'

'De maegd vaegde de tranen uit hare oogen. Eene gansch andere uitdrukking vertoonde zich op haer gelaet: met heldere fierheid en met blyden moed sprak zy:

'En ik zou u verlaten? Met andere jongmans ter kermis gaen, en dansen? terwyl gy, in het hoeksken van den haerd, gansche weken zoudt zitten treuren

en aen my denken? - Maer Jan, ik weet niet hoe gy het durft peinzen! Zyt zeker, dat gy het niet waert, ik zou er heel kwaed om zyn. Meent gy dan dat ik geen hart heb en u zoo maer zou laten verkwynen? Neen, neen, gy hebt my wel geerne gezien toen gy uwe twee zwarte oogen nog hadt; nu zal ik u ook blyven beminnen al is 't, och arme, dat gy uwe oogen verloren hebt! - En spreek my niet meer van andere jongens: het doet my groot leed; want het is alsof gy niets meer om my gaeft..... Als ik er nog aen denk, springen de tranen my over de wangen.'

Jan drukte in stomme bewondering en met dankbaer geweld de handen der maegd. Na eene wyl stilzwygen zuchtte hy:

'Trien, gy zyt een engel op de wereld; ik gevoel het wel, gy alleen kunt my doen vergeten wat God my heeft ontnomen; maer het mag niet zyn!'

'Ja' hernam de maegd 'ik versta u wel: gy wilt zeggen dat ik in Ste Anna-schapraei[1] zal geraken. Het is niet waer; ik zal een gelukkig huwelyk doen, en trouwen eer het winterkoorn wordt uitgezaeid, zie nu!'

'Trouwen!' mompelde de soldaet met verborgene droefheid. 'ô, Trien, nu wordt myn gemoed verlicht. God geve dat uw man u beminne gelyk gy het verdient!

1 *In de Ste Anna Schapraei syn* wordt gezegd van eene oude dochter, die ongehuwd blyft.

Ah, gy zult trouwen? En met wien? Is het een vriend uit het dorp?'

'Jan, gy zyt van uw verstand!' riep de maegd zoo luid, dat het achter haer in het dennenbosch weêrgalmde. 'Ik ga trouwen. Gy vraegt met wien? - Met u!'

'God! Met my? Met eenen blinde!'

'Met u, met dengenen die zes oogen geven zou om my te mogen beminnen!'

'ô, Dank, dank voor uwe uiterste goedheid. Wees gezegend voor zoo vele liefde, maer.....'

Trien legde hem de hand op den mond en verstikte den weigerenden *maer*, terwyl zy zegepralend zegde:

'Zwyg eens: gy hebt daer straks zoo ernstig gesproken, en ik heb geluisterd dat my het hart ervan in den boezem brak; laet my nu ook eens zoo spreken. - Indien Trien door een ongeluk blind geworden ware, zoudt gy het ellendig schaep verstooten hebben? En zoo zy u beminnen bleef in haer verdriet, zoudt gy haer den doodsteek gegeven hebben, met andere meiskens geerne te zien? Welnu, antwoordt my dan!'

'Ik durf niet.'

'Gy moet! en regt uit zult gy spreken, Jan.'

'Ach, Trien, ik zou gedaen hebben wat gy nu doet; maer het kan toch niet zyn, lieve vriendinne. Wat zouden de menschen van my zeggen?'

'Het zal zyn!' sprak de maegd met besluit 'hier

is myne regterhand. Dat God het zie, in afwachting dat de Priester over ons bidde.'

By het hooren dezer woorden sloeg de soldaet zich de twee handen voor het aengezigt en liet het hoofd langzaem tegen de borst der maegd vallen; hy bezweek schier van ontroering en bleef sprakeloos, tot dat Trien in begeestering uitriep:

'De menschen? Wie wel doet moet zich niet schamen! En als ik met u ter kerke ga, om het jawoord voor den autaer te spreken, dan zal ik het hoofd met hoogmoed opheffen, en denken dat God hierboven weet wat goed en kwaed is. En laet my maer begaen: ik zal eens laten zien wat men kan als hart en armen sterk zyn. Er zal ons niets ontbreken, Jan lief; daervoor zal Trien zorgen, en zy zal alzoo by u blyven en u troosten en u geerne zien en u verblyden tot dat de dood ons scheide. En zoo zullen, wy met onze ouders, met grootvader en Pauwken, blyven leven, in vrede en in geluk, gelyk te voren. Is dat zoo niet goed?'

Weenend en snikkend kuste de blinde soldaet hare handen. Hy mompelde nog wel eenige woorden om het liefderyk aenbod te weigeren; doch de maegd sprak op bevelenden toon:

'Jan, wy mogen hier niet blyven zitten: wy moeten vertrekken. Het zal nu reeds donker zyn, eer wy by de hoeve geraken waer ik over vier dagen geslapen heb. Sta

op, en kom nu maer vrolyk voort. Ik wil van deze zaek niet meer hooren spreken: wat gezegd is blyft gezegd. Laet ons nu van andere dingen klappen.'

Zy laedde den ransel op haren rug, reikte den stok aen Jan, en beide stapten in stilte doch met opgeruimd gemoed over de heide voort.

VI.

Sanderendaegs by het krieken van den dag, was Trien alweder op de baen, met den ransel op den rug en den blinden soldaet achter haer.

Het gras der kanten en de kruiden der heide glinsterden in de eerste zonneschemering, als waren zy met diamanten bestrooid geweest, terwyl de spelden der masteboomen, door den dauw bevochtigd, zich vertoonden als met mat zilver overtogen. In het Oosten glanste de kimme van purper en goud; tegen de verre bosschen klom de nachtelyke damp in de hoogte en zweefde daer, tusschen hemel en aerde. Het vogelenkoor was ontwaekt en vervulde de

lucht met eenen regen van heldere toonen; de wakkere honingbie fladderde zingend over de thymbloemen; de vrolyke dierkens - kevers, vlinders, krekels - vlogen en dartelden in het ronde: alles lachte by het aenbreken van den schoonen dag, alles juichte by de komst van het jonge licht!

Ook het goede meisje geraekte, zonder het te weten, in eenstemmigheid met de vrolyke natuer. Van tyd tot tyd zong zy, met zekeren geestdrift, eenige toonen van het een of het ander lied, of sprak enkele woorden om de opgeruimdheid haers harten lucht te geven. De soldaet had reeds lang in stilzwygen voortgestapt; eindelyk vroeg hy:

'Maer, Trien lief, wat zyt gy verheugd! Het is zeker omdat het schoon weder zal zyn? Ik kan het niet zien, maer ik hoor wel hoe de vogelen *goedendag* roepen tot de zonne, en hoe de biekens rond myne voeten brommen en blyde zyn!'

'Neen, Jan, daerom is het niet' antwoordde de maegd, hem by de hand nemende 'kom eens wat nevens my, ik moet u eens iets vreemds vertellen. Het is maer een droom, en ik had hem byna gansch vergeten; sedert dat ik goed wakker ben geworden, is hy weder heel klaer in myn geheugen gekomen. Droomen is toch wel vermakelyk, niet waer, Jan?'

'Somtyds!'

‘Ja, maer ik wil zeggen als het schoone droomen zyn. Ik heb nog nooit gelukkiger geweest dan dezen nacht, terwyl ik sliep; - en ik gaf mynen droom nog voor geene twintig Kroonen, en dat is al schrikkelyk veel. Het is toch wel spyt, Jan, dat de droomen geene waerheid zyn!’

‘Wat hebt gy dan zoo schoons gedroomd, Trien?’

‘Ja, gy zyt er ook tusschen, Jan: dit kunt gy wel denken. Och, het is zoo aerdig! Luister liever. - De pachteresse - dit goed mensch, God zal het haer loonen - had my op een klein kamerken te slapen geleid. Als ik nu alleen was, ging ik op myne kniën zitten bidden voor de Onze Lieve Vrouw, die daer op de schouwplaet stond. Ik weet niet hoe lang ik op myne kniën bleef zitten; maer als ik opstond draeide myn hoofd en ik was byna van myne zinnen; zoo scheen het my ten minste. De maen was ondertusschen opgegaen en zy scheen zoo helder door het vensterken, dat myne kamer er overal blauw uitzag en heel vreemd. Ik hield myn voorhoofd tegen de ruiten om myne hersens wat te verkoelen, en ging dan half gekleed op het bed liggen om 's anderendaegs vroeg gereed te zyn. Maer ik kon toch niet slapen: want de maen scheen juist in myne oogen, en ik was als geplaegd om naer dien man met zynen mutsaerd te zien, die er in staet. Of ik dan eindelyk in slaep geraekt ben, kan ik niet zeggen; maer

het moet toch wel zyn, want hoor eens wat my dan overkwam. - Op eenen keer kreeg de maen eenen mond en allerschoonste blauwe oogen, en zy begon te blozen gelyk een appel, en zy lachte my zoo vriendelyk toe dat ik er zuiver van ontsteld werd. Van myn leven heb ik geene vrouw gezien met zulk schoon en minnelyk wezen; want, als er zulk eene op de wereld was, de menschen zouden er zeker op hunne kniën voor gaen zitten. Ik geloof het wel: luister maer eens voort. - Allengskens groeiden er armen aen de maen en een lang kleed met groote gouden bloemen; op haer hoofd stond eene zilveren kroon van zeven blinkende starren. Op haren arm droeg zy een kind, schooner nog dan de engeltjes in den hemel. En, och God, Jan, het was de Onze Lieve Vrouw van de schouwplaet, die levend was geworden, en, met Onzen Lieven Heer op haren arm, daer in de lucht my toelachte en teekens deed!.... Nu nog al aerdiger! Hoe gy in myne kamer gekomen waert, weet ik niet; maer gy zat op eenen stoel by het venster, en met uwe blinde oogen zaegt gy de Onze Lieve Vrouw toch ook; want wy vielen samen op onze kniën en staken de armen achter de ruiten omhoog alsof wy de Moeder Gods aenriepen. Daer komt zy eensklaps stillekens, zoetjes naer beneden, al digter en al digter, en dwars door de ruiten, tot in de kamer. Zy zegt iets aen het kindeken Jesus, et het kindeken raekt u met den

vinger aen de oogen, en gy, Jan, gy roept met uiterste blydschap “ik zie! ik zie!” Ik was er, och arme, zoodanig van getroffen, dat ik in mynen slaep opsprong en van het bed rolde..... en het was niet waer! Ik had maer gedroomd; want de maen stond nog, met den man erin, aen den hemel te schynen, en het Onze Lieve Vrouwenbeeld stond nog stil en gerust op de schouwplaet ..... Is dit geen gelukkige droom?’

De maegd zweeg en wachtte op een antwoord. De jongeling zegde na eene korte wyl:

‘Trien, wat kunt gy schoon vertellen! Myn hart poppelde van vreugd terwyl gy spraekt: ik geloofde dat ik het zag geschieden; en toen gy zegde dat Ons Heer my de oogen raekte, heb ik iets gevoeld dat ik niet zeggen kan; en ik heb Onze Lieve Vrouw gezien, zoo klaer en zoo duidelyk, dat ik in het zand de gouden bloemen zou kunnen verbeelden die op haer kleed stonden te blinken!’

‘Welke bloemen hebt gy erop gezien, Jan?’

‘Groote roozen.’

‘Ik ook, dit is wonder!’

‘En leliën, gelyk er verleden jaer in den hof van den brouwer zoo vele stonden.’

‘En ik heb ook roozen en leliën erop gezien! Maer hoe is het toch mogelyk? Myn verstand staet er stil op.’

‘Ach, goede vriendinne’ zuchtte Jan ‘bedrieg u

zelve niet met eene valsche hoop. Droomen is bedrog, zegt het spreekwoord; het is maer een troost, dien God ons toezendt op de reis.'

'Dat is hetzelfde' riep de maegd met blydschap 'my dunkt, ik zie sedert dezen nacht de Moeder Gods nog veel liever dan te voren..... en als wy te huis zyn, zal ik by Marian van den koster wat verzilverd papier gaen vragen, om het beeld aen den lindenboom ook zulke kroon van zeven starren te maken. En als wy in ons leven het kunnen doen, zal het beeld ook een kleed met gouden bloemen hebben. - Laet ons nu maer wat beter voortstappen voor dat de zon omhoog ga; en neem den stok, want het voetpad wordt smal en hobbelig. Ik geloof dat wy verloren geloopen zyn met dit vertellen.'

'Trien lief, gy moet op de baen letten; want myne kniën beginnen al te vermoeijen: ik voel wel dat ik vandaeg geene tien uren verre zal kunnen gaen.'

'Zyt niet bekommerd, Jan' antwoordde het meisje, hare stappen vertragende 'op eene vlakke heide, gelyk deze, komt men immers altyd ten regte..... en ik zie ginder heel wyd twee torens staen. Moll en Balen, gelyk men ons dezen morgen heeft gezegd.'

'Hoeverre zyn ze wel verwyderd, Trien?'

'Zeker wel anderhalf uer. Zult gy dezen morgen nog zoo verre kunnen gaen?'

'Ja, met onderwege nu en dan eens te rusten.'

‘Dan moet gy het maer zeggen, als gy moede zyt. Wy zullen nu weêr wat zwygen, of anders zyt gy nog al vroeger ten einde.....’

De zon was intusschen reeds hoog boven de kimme gerezen en begon haer licht als een vuerstroom over de heide te storten. De hitte werd zoo hevig, dat de beide reizigers naer hunnen adem hygden, terwyl het zweet van hun aengezigt lekte. De soldaet klaegde echter niet van vermoeidheiden bleef met moed achter zyne leidster voortstappen. Hy had de stilte nog niet onderbroken, dan door de bemerking dat zyne oogen hem pyne deden, alsof de blakende zonnegloed derzelver ontsteking vermeerderde.

Na een groot uer te hebben afgelegd, bleef het meisje eensklaps staen, zonder den blinde iets te zeggen. Deze, hierover verwonderd, vroeg haer:

‘Trien, wat ziet gy dan, dat gy zoo eensklaps ophoudt?’

‘Ja, Jan’ antwoordde Trien met zekere droefheid ‘ik heb wat schoons gedaen! God weet, hoelang wy reeds van den weg afgedwaeld zyn; en daer staen wy nu voor een breed water, dat dwars door de gansche heide loopt, zonder dat ik ergens eene brugge zie.’

‘Het is spyt’ zuchtte Jan ‘ik word al zoo moede. Is het water diep?’

‘Och, neen, het is eene breede beek; den grond kan ik heel goed zien; tot aen de kniën zou men er wel over baden kunnen.’

‘Wel, laet ons het wagen, Trien; dan moeten wy niet omgaen.’

‘Ja, maer het is onmogelyk, Jan; de kanten zyn te hoog: gy geraekt er nooit af noch op. - Kom, Kom, van den nood eene deugd gemaekt!’

Zy bragt den blinde op den boord der beek, wierp den ransel op den overkant, en liet zich in het water ryzen; de jongeling hoorde het en vroeg:

‘Wat gaet gy doen, Trien?’

‘Sla uwe armen om mynen hals en houd u wel vast’ antwoordde de maegd, terwyl zy den soldaet met de hand tot haer toog en hem, ondanks zyne aenmerkingen, dwong haer liefderyk bevel te volbrengen.

Zy liep alsdan met haren zwaren last wankelend door het water tot by den anderen boord, en zegde:

‘Jan, daer op den kant staet een wilgenboschken; gryp u aen de takken vast en klim omhoog: ik zal u nog wat helpen.’

De soldaet deed wat het meisken hem zegde en geraekte zonder moeite op vasten grond. Trien kwam by hem staen en schudde het water van hare kleederen. De blinde zegde haer:

‘Och, Trien, gy zyt de goedheid en de vriendschap

zelven. Het doet my pyn dat ik u nooit zal kunnen beloonen voor zoo veel liefde en bermhartigheid.'

'Nu, Jan, het is de moeite wel weerd dat gy ervan spreket' viel het meisje hem in de rede 'omdat ik u daer over het water gedragen heb? De zon zal myne kleederen gauw gedroogd hebben. Kom nu weêr stillekens voort; nog een half uer zyn wy by den eersten toren; het zal Moll zyn: daer zullen wy lang rusten.'

'Is het water der beek zuiver?' vroeg de jongeling.

'Zoo klaer als glas' antwoordde de maegd 'hebt gy dorst? Wacht wat, ik kan toch maer eens nat worden, en zal u eenen goeden teug te drinken geven.'

Ondertusschen was zy reeds bezig met het blikken keteltje, dat op den ransel gebonden was, los te maken; maer de soldaet zegde haer:

'Neen, Trien, daerom is het niet. Myne oogen steken my zoo pynlyk: gy moest my eens wat water en een doeksken geven om ze te wasschen; het zal my zoo verfrisschen!'

Het meisje trapte in de beek en schepte het keteltje vol van het klaerste water; dan kwam zy by den blinde, en eenen witten doek uit hare borst gehaeld hebbende, sprak zy tot hem:

'Zit neêr en laet my uwe oogen uitwasschen, anders stort gy uwe kleederen vol water.'

De soldaet gehoorzaemde en zette zich op het gras, met den rug naer de zonne gekeerd. Trien nam den groenen lichtscherm van zyn hoofd en begon zyne geslotene oogen met den natten doek te zuiveren. Daer de jongeling door zyne woorden betuigde, dat deze afwassching hem eene groote verlichting en lafenis toebragt, hield zy niet af en beplonste hem aengezigt en voorhoofd overvloediglyk, tot dat hy de hand der maegd afkeerde en zegde:

'Houd op, Trien, het is genoeg.'

Alzoo de maegd nu een weinig ter zyde ging om den lichtscherm te nemen, sprong de blinde eensklaps met eenen zonderlingen schreeuw regt; en, zyne handen tot zyne vriendinne uitstekende, bleef hy sidderend staen, terwyl onverstaenbare klanken zynen mond ontsnapten.

'Ay my! Jan lief, wat krygt gy?' riep de maegd, met droef misbaer tot hem loopende.

Maer hy, als verdwaeld, duwde haer zachtjes van zich weg en smeekte:

'Trien, Trien, ga achteruit, op dezelfde plaets! Och, als het u belieft!'

Verbaesd over den toon zyner stemme en over de onbegrypelyke vreugde die zyn gelaet verlichtte, voldeed de maegd aen zyne bede, en stelde zich op een paer stappen van hem. Hy opende zyne verstorvene oogen en riep met opgeheven armen:

‘Trien, ô God, ik heb u gezien! Myn link oog is nog niet geheel dood!’

Als door eenen bliksemslag getroffen begon het meisje in alle hare leden te beven; met wankelende stappen tot den soldaet komende, riep zy:

‘Neen, neen, Jan, het is niet waer! Doe my niet sterven van blydschap! Het zonnelicht heeft u bedrogen, och arme!’

‘Ik heb u gezien!’ riep de soldaet, van blydschap schier zinneloos: ‘in het zwart, als eene schaduwe! Myn link oog is nog niet dood, zeg ik u. ô, Trien lief, het is uw droom van dezen nacht!’

Een schreeuw, zoo snydend als ware hy eener gepynigde borst ontvlogen, bonsde uit den mond der maegd, terwyl zy sidderend op de kniën zonk en, met de handen ten hemel, een stil en suisend dankgebed tot God opzond. De soldaet zag haer, ofschoon onduidelyk en in donkere vormen; hy knielde insgelyks neder nevens het biddende meisje.

Deze, in eene wegrukkende dankbetuiging verslonden, bespeurde hem niet en bleef eene wyle roerloos zitten. Eindelyk, verkalmd door het gebed zelven, keerde zy het hoofd ter zyde en riep:

‘Hemel, gy hebt gezien wat ik deed?’

‘Ik heb het gezien!’ juichte Jan.

‘Ach, Onze Lieve Vrouw!’ zuchtte Trien onder

eenen vloed van tranen, die nu eerst uit hare oogen losbrak ‘dat hebt gy gedaen, heilige Moeder Gods! Maer ik zal het ook nooit vergeten, en alle jaren op myne bloote voeten ter uwer eere naer Scherpenheuvel gaen!’

Na deze innige aenroeping scheen de kracht haer te begeven; zy sloeg den arm om den schouder des soldaets en bleef met het hoofd tegen zyne borst sprakeloos weenen. Niet minder was de jongeling ontroerd; hem ontbraken insgelyks woorden tot het uitdrukken van alle de gevoelens die zyn hart overstroomden. Eene gansche toekomst van dankbaerheid, van liefde en van geluk had zich voor zyn gezigt geopend en rukte hem weg door den tooverglans van het beloofde leven.

Eindelyk regtte Trien zich op en bond, onder blyde uitroepingen, haren vriend den lichtscherm voor de oogen; zy nam den ransel op den rug en den jongeling by de hand, waerna beide met ligten stap hunne reis hernamen, terwyl de maegd zegde:

‘Och, Jan lief, ik weet niet wat ik heb, maer ik zou willen dansen en springen van vreugd; nu wil ik nog twintig uren gaen zonder van vermoeidheid te weten.’

‘Het is my ook zoo, Trien’ antwoordde de soldaet ‘my dunkt ik zou kunnen vliegen! ô, Vriendinne, als myn link oog nog kon genezen! Wat geluk! wat geluk! Als ik er aen denk beklemt myn hart.’

‘Genezen? Gy zult genezen! Daer zal Onze Lieve Vrouw in den hemel wel voor zorgen. Ziet gy niet, dat de hand Gods er tusschen is? Myn droom van dezen nacht?’

‘Trientje lief! Trientje lief!’ riep de jongeling, haer de hand bevend drukkende ‘och, zie eens, als het waer was, hoe schoon ons leven nog zou zyn op de wereld! Wy zouden doen wat gy my zoo goedertierend hebt beloofd: wy zouden trouwen. Ik zou werken gelyk een slaef, maer met moed en met geluk; gy, myne allerliefste vrouw, zoudt niets meer moeten doen dan om u te verzetten.....’

‘Ho, zoo niet, Jan’ viel Trien glimlachend in ‘gy denkt zeker dat myne armen de ledigheid zouden gewoon worden: ik zal u dit eens laten zien!’

‘Het is hetzelfde’ hernam de jongeling ‘gy zoudt maer doen wat gy wilt, en niets meer. - En onze ouders, Trien, hoe zouden zy zich verblyden, tot hunnen uitersten ouden dag, in onze liefde en in onze zorg! Ik zou den scheidsmuer tusschen onze twee hutten afbreken en maer een huis ervan maken, opdat wy allen te samen zouden kunnen woonen. Dit zou een hemel van vriendschap en vreugde zyn!’

‘ô, Het is schoon wat gy daer zegt!’ zuchtte de maegd met ontroerde stemme. ‘Weg moet de scheidsmuer, zoohaest wy te huis komen; en dan zullen

grootvader en onze moeders en Pauwken en gy en ik, en tot onze beesten toe, altyd malkanderen zien en te samen zyn. Wat een leven! wat een leven!'

Trien klapte van blydschap in de handen als een kind.

'En dan' ging Jan voort 'wy hebben te weinig land in pacht om altyd te kunnen werken en vooruit te komen. Ik zal koopman worden in mastentoppen, en zoo allengskens in halfhout en mutsaerd. Daer moet een beetje op voorhand gezorgd worden; want.....'

De jongeling verzoette zyne stem, en zegde byna onhoorbaer:

'Want, als het God belieft, zal ons huishouden allengskens vermeerderen.....'

Hy zweeg, want de maegd sloeg op dit oogenblik de handen voor de oogen, en hy hoorde hoe zy snikkend weende.

'Waerom bedroeven u myne woorden?' vroeg de soldaet.

Het meisje greep weder zyne hand en, dezelve drukkende, zuchtte zy:

'Om Gods wille, zwyg toch van alle die schoone dingen. Myn hart breekt ervan; maer het is toch van vreugd alleen..... Jan, ik ben zoo gelukkig dat ik van myne zinnen zal geraken, zoo gy nog vertelt van het aertsparadys dat ons te wachten staet.'

'En ik dan, Trien! Ik kan niet zwygen: myn hart

loopt over. Laet my maer voortgaen, en zeg gy ook al wat. Zoo komen wy vol blydschap en zonder het te weten te Moll om te rusten.'

De soldaet begon op nieuw zyne vrolyke vooruitzigten te ontvouwen, en tooverde voor de oogen der geschokte maegd eene zalige toekomst, waerin beide het beloofde leven gansch doorliepen en deszelfs zaligheden op voorhand genoten.

Eindelyk naderden zy eene groote Gemeente. Trien gaf den ransel aen Jan, en beide traden hand aen hand in het dorp.

VII.

In den laten namiddag stapte Trien met haren vriend over de heide, voorby Casterlee, waer zy de Nethe waren overgegaen. Beide waren stilzwygend en droef; doch geen had den anderen zyne ongunstige gemoedstemming ontdekt; integendeel, de weinige woorden die zy spraken waren nog poogingen om voor elkander blymoedig te schynen.

En nochtans, eene bittere onttoovering had hunne harten allengskens met wee vervuld.

Sedert het hernemen hunner reis had Trien reeds vyf of zes mael de oogen des soldaets gewasschen: geen water kon zy voorby, zonder te beproeven of het de

wonderdadige kracht der eerste heidebeek niet bezat. Eilaes, hare liefderyke zorgen werden voor haer zelven en voor den ongelukkigen jongeling eene bron van wanhoop en van lyden.

Hetzy de soldaet zich inderdaed bedrogen had, toen hy zyne gezellinne meende gezien te hebben, hetzy de koelheid des waters en het wryven der oogen met den doek derzelver ontsteking vermeerderd hadden, althans hy zag niet meer, hoe dikwyls hy nog geweld deed om het schaduwbeeld zyner vriendinne te ontdekken. Hy kon nu zelfs het licht niet meer verdragen, en sloot de oogen, onder het lyden van hevige pynen, telkens dat Trien hem den lichtscherm van het hoofd nam.

Zoo zonk dan onweêrstaenbaer in beider gemoed de schrikkelyke overtuiging, dat eene wreede begoocheling hen had bedrogen, en de blindheid volledig was en ongeneesbaer. Wel bleef de hoop, als eene gelukkige onzekerheid, in hunne harten berusten; doch zy vermogt slechts van tyd tot tyd eene vlugtige strael door de stille vertwyfeling heen te schieten, om door de bewegingen des gemoeds de smart nog inniger te maken.

Eene andere oorzaek stemde insgelyks hun gemoed op treurnis en droefheid. Sedert den morgen hadden zy reeds acht uren afgelegd en waren ten uiterste vermoeid.

Bovenal was de blinde soldaet, die op de baen dikwyls mistrapte, afgesloofd en uitgeput van krachten. Zonder

gevoel en in doodsche vergetelheid, sukkelde hy aen den stok achter zyne vriendinne voort en helde met slappe leden voorover, als ware hy een onbezield werktuig geweest. Zyne voeten waren gewond; en, hadde hy het bewustzyn niet gansch verloren, hy zou gevoeld hebben dat een warm vocht in zynen regter schoen plonste; want er syperde bloed uit zynen hiel.

Trien was niet minder afgemat; zy bleef eventwel voortstappen zonder iets te zeggen, zelfs zonder naer den soldaet om te zien. Het arme meisken durfde niet spreken. Troost bleef er in haer hart niet meer: het zalig uitzigt was verdwenen, de hoop op geluk was vergaen. Eene onzeggelyke blydschap had haer byna zinneloos gemaekt, toen de schoone toekomst zich voor hare oogen had ontsloten; maer daerom juist was de smart der onttoovering duizendmael pynelyker, en hield haer nu, hoe moedig zy anders ook ware, als eene slave gebukt en gebogen onder eene oneindige moedeloosheid. Dan, wat mogt zy zeggen om haren vriend uit de wanhoop op te beuren! Van zyne oogen spreken en haer eigen gevoel beliegen? Zy kon het niet; het hadde haer hart en zyn hart verpletterd onder eene bittere spotterny!

Daerom ging zy sprakeloos en met loome stappen voort, verslonden in uitertst droeve beschouwingen en schier onbewust van haren toestand.

Na een groot half uer der diepste stilte zegde de soldaet eensklaps onder eene pynelyke ademhaling:

‘Trien, houd op! Ik kan niet meer!’

‘Ik ben ook ten einde’ antwoordde het meisje zonder omzien ‘wy zullen wat rusten en dezen nacht ginder in het dorp slapen.’

‘Ach, blyf staen’ smeekte de blinde.

‘Wy zyn by een Hof; nog twintig stappen, Jan; er is eene schoone beuken haeg. Daer zitten wy in de lommer.’

‘Om Gods wil, ga dan gauw!’

Hem de hand vattende, bragt zy hem met den rug tegen de haeg en deed hem daer nederzitten.

De jongeling viel loodzwaer ineen op het gras; en boog het hoofd voorover.....

Achter de plaets waer de soldaet en zyne gezellinne zich bevonden, was de haeg tot een prieel opgeleid en naer binnen overgebogen. In dit looverhuisje zat een heer met een boek in de hand. Hy moest zeer oud zyn, want zyn aengezigt was diep berimpeld en de weinige haren, die nog als eene kroon zynen schedel sierden, waren wit als sneeuw. Een kleed, tot onder de kin toegeknoopt en een rood eerelint op de borst, gaven hem het voorkomen van een uitgediend officier.

Toen hy achter zich het gerucht der beide reizigers hoorde, wendde hy zich om en ontdekte door het loof

der haeg, een soldaet en eene boerenmaegd met eenen ransel op den rug. Dit gezigt verraste hem in den eerste; doch hy verklaerde het in zynen geest, met de meening dat het eene zuster was, die haren broeder naer huis geleidde en hem uit liefde den last van de schouders had genomen. Niettemin, hy bewonderde het eenvoudig bewys van vriendschap, en grimlachte van zoet medegevoel terwyl hy het oog op de rustende reizigers gerigt hield.

Trien had zich intusschen nevens den blinde nedergezet en zegde hem:

'Jan, gy zyt zoo stil en zoo droef! Wat let u? Vermoeid niet waer? Het zal wel overgaen.'

Geen antwoord bekomende sprak zy met zoetere stemme:

'Ach, vriend, zy maer getroost en denk dat wy morgen te huis zullen zyn. Van Venloo tot hier, het zyn al by de twintig uren..... En nog dry uerkens zien wy ons dorp. Als wy morgen vroeg vertrekken kunnen wy dien korten weg al wandelende afstappen. Wy hebben toch nog redenen om te vrede te zyn; want het is altyd een groot geluk, dat ik u van de soldaten heb mogen naer huis leiden. En, voor het overige, ik zal toch wel maken dat gy niet veel verdriet in uw leven zult hebben, Jan lief..... Waerom spreekt gy nu geen enkel woord?'

De jongeling deed geweld om te ademen en antwoordde zuchtend:

‘Myn hart klopt zoo aerdig; myne oogen steken zoo pynlyk..... laet my rusten!’

Eenige oogenblikken gingen voorby zonder dat het meisje de stilte nog onderbrak; allengskens begon zy te denken dat het eerder droefheid dan vermoeijenis was, die haren vriend nederdrukte. In hare edelmoedigheid bedwong zy hare eigene smart om den blinde weder troost in het hart te storten, en zegde op helderen toon:

‘Maer, Jan, gy zyt immers zeker dat gy my hebt gezien? Dit doet my denken dat er toch nog leven in uw linker oog moet zyn; alhoewel gy nu weder geheel blind zyt. Het komt van de hitte, die uwe oogen ontsteken heeft. Heb maer geduld tot dat wy te huis zyn; wy zullen wat nieuw koren verkoopen en den doctor van Wyneghem eens laten komen. Die zal u wel genezen; want hy heeft wel andere wonderen gedaen aen menschen die al dagen overdood lagen. En denk eens, Jan, morgen zien wy uwe moeder en grootvader en Pauwken; en dan zal ik u by alle de vrienden rondleiden om den goedendag te gaen zeggen. En als gy uitgerust zyt zullen uwe oogen niet meer steken; dan zult gy weder een beetje zien. En wy zullen samen onder den lindenboom gaen bidden om Onze Lieve Vrouw te danken voor

hare bermhartigheid; want, twyfel er niet aen, Jan, zy heeft my verhoord en zal..... Wat is dit? Ik zie bloed op uwe kous! Ay my! En gy, ongelukkig schaep, gy zegt er niets van!'

Zy toog hem haestig den schoen en de kous uit en droogde hem het bloed met haren witten borstdoek van den voet. Dan meende zy hem te zeggen dat het slechts eene geringe wonde was; maer nauwelyks had zy hare oogen opgeslagen, of zy begon te beven als een riet, en zegde met angst:

'Jan, vriend, wat hebt gy? Gy wordt zoo bleek?'

De jongeling zuchtte met flauwe stemme:

'Ach, ik weet niet: myn hart breekt; het is alsof ik sterven ging.....'

Eene akelige siddering doorliep zyne leden, zyn hoofd viel ontzenuwd op zynen schouder, zyne armen rezen slap nevens zyn lichaem op het gras.

Onverstaenbaer kermend legde Trien hare handen aen zyne ontverwde wangen en wilde hem het hoofd opligten, terwyl zy in wanhopige gillen uitriep:

'Jan, Jan! Och arme, hy is dood! Water, water! hulp! hulp!'

Met deze woorden sprong zy regt, blikte als eene zinneloooze in het ronde en liep van den eenen kant naer den anderen, om uit te zien of zy geen water ontdekken kon. Zy bemerkte achter den hoek der haeg een

openstaende hekken, dat ingang gaf tot eenen hof, waerbinnen eene heerenwooning stond. Dit gezigt ontrukte haer eenen schreeuw van blydschap, en zy wierp zich uit alle hare magt vooruit om op dit buitengoed hulp te gaen vragen.

Alzoo zy nu, door de slingerende paden des bloementuins, den ingang tot de wooning naderde, zag zy uit dezelve twee persoonen tot haer komen. De eene was een oude heer met zilverwitte haren en eerbiedwekkend gelaet; de andere, insgelyks bejaerd, scheen nog sterk van lichaem. Een breed likteeken, als van eenen sabelhouw, liep hem van het voorhoofd over mond en kin en gaf aen zyn gelaet iets bitters. Hy droeg eene kruik, een paer fleschkens en eenig lynwaed. Gewis, hy moest een dienaer van den ouden heer zyn, want hy volgde hem in stilte en op zekeren afstand.

‘ô, Mynheer!’ riep Trien in wanhoop uit ‘geef my toch wat water of wat azyn! Daer, achter de haeg, ligt een arme blinde jongen; hy is van zyn zelven gevallen. In Gods naem, Mynheer, zy bermhartig; doe een goed werk, en ga eens mede met my. Och, als het u belieft!’

De grysaerd grimlachte medelydend; en, de hand der maegd vattende, antwoordde hy met groote koelheid:

‘Wees gerust, dochter: het is niets. Wy zyn op weg om hem te gaen genezen. Gy moogt niet benauwd

zyn, kind; het is slechts eene gewoone bezwyming. Uw vriend heeft zich overgaen. Kom aen en treur niet.'

Trien verstond byna niet wat hy zegde; haer scheen het zoo wonderbaer deze hulp gereed te vinden zonder dat iemand aen de heerenwooning het voorval kon hebben gemeld, dat zy in haer eenvoudig gemoed alweder de goedertierende tusschenkomst der Moeder Gods meende te ontdekken. Zy staerde met blyde verbaesdheid op het zoet en troostend gelaet des grysaerds, die haer beschermend toelachte; en, met snelheid gaende, nog tot haer sprak:

'Dochter, gy zyt eene brave maegd, dat gy eenen armen soldaet zulke liefde betoont. Van waer komt gy dan met hem? Is het niet van Venloo?'

'Ja, van Venloo, Mynheer, het is heel wyd van hier.'

'En hebt gy al dien tyd den ransel gedragen, dien gy nu nog op den rug hebt?'

'Wel, Mynheer' zuchtte de maegd met stille tranen 'het schaep is blind en hy kan niet goed gaen, omdat hy den weg niet ziet. Wy waren haestig; ik ben sterk en gezond..... God! zie, daer ligt hy, och arme! Zoo wit als de dood!'

Een tranenvloed borst uit hare oogen. De handen biddend samenslaende, riep zy op grievenden toon en smeekend:

'Hy zal immers toch niet sterven, Mynheer?'

Grimlachend het hoofd schuddende, naderde de grysaerd tot den kranken jongeling. De knecht zette de flesschen op den grond; en, zonder een bevel af te wachten, ligtte hy met de eene hand het hoofd van den soldaet op, terwyl hy met de andere zynen halsband ontgespte en zyne vest op de borst opende. Intusschen was de grysaerd bezig met het aengezigt des jongelings en zyne polsen te wasschen.

Trien zat geknield nevens hen en staerde weenend op de zorgen, haren ongelukkigen vriend door de twee onbekenden toegediend.

Zy bespeurde dat deze lieden gewoon waren met zieken om te gaen, en twyfelde niet of de gryze heer moest een doctor zyn.

Dit gedacht troostte haer en boezemde haer moed in; op haer gelaet stond een zonderlinge lach van dankbaerheid en van angstige afwachting, die door hare tranen heenglanste. Nog meer verbaesde zy, naermate zy de volgende woorden hoorde:

'Majoor' zegde de knecht 'het is gelyk te Sabijana-de-Alba, in Spanje. Myn gemoed schiet vol als ik eraen denk!'

'Onze arme vriend de kapitein Steens, niet waer?' antwoordde de heer met eenen zucht.... 'De bezwymenis is diep!.... Reik my het kleine fleschken.'

'Ja, my dunkt dat ik het nog zie; de kapitein lag

ook zoo, tegen eenen citroenboom; maer hy heeft zyn gebeente te Vittoria gelaten. Dit was toch een leven van hakken, kerven, pletteren, schieten! Dien dag hebben wy er eenige opgeraept en verbonden! Ik was bloed van top tot teen, en gy ook, Majoor.'

'Het hart keert weder..... hy zal welhaest tot zich zelven komen.'

De knecht ligtte met den vinger de oogleden des jongelings op, en zegde:

'Hy is blind! het is de oude soldatenkwael. Wy kennen die plaeg. Maer bezie het linker oog eens, Majoor; het is nog niet gansch weg, dunkt my?'

Een blyde gil ontsprong uit de borst der maegd. Zy had den terugkeer des levens op het bleek gelaet haers vriends afgespied, en had met poppelend hart gezien, hoe eene ligte verw, van binnen naer buiten, zyne wangen kwam kleuren. - Daer had hy eene beweging gedaen!

Welhaest geheel tot zich zelven gekomen, betastte de blinde de kleederen dergenen die hem bezorgden, en zuchtte met angst:

'Waer ben ik? Wat is my geschied?'

En zyne hand verder in het ronde uitstekende, riep hy klagend:

'Trien, Trien lief, waer zyt gy?'

Het meisje vatte onder bly gejuich zyne handen en sprak:

‘Och, Jan, dank God dat gy hier gevallen zyt! Het is een geluk: er zyn goede menschen by u. Zy zeggen ook dat uw linker oog nog niet dood is.’

‘Wie gy zyt, Ons Heer moge u zegenen voor uwe bermhartigheid!’ zegde de jongeling.

‘Kameraed’ viel de knecht in ‘wy zullen eens beproeven of wy niet kunnen opstaen. Heb maer goeden moed; het is gedaen.’

Hy vatte den soldaet onder den linker arm terwyl de gryze heer insgelyks aen de andere zyde hem ondersteunde; en zoo hielpen zy beide den blinde te been.

Trien, meenende dat de welwillendheid der onbekenden hier eindigen moest, grimlachte zoet; en met glinsterende oogen sprak zy:

‘Mynheeren, ik ben eene arme boerendochter en onze Jan is ook niet ryk; maer zyt zeker, wy zullen ons leven lang in onze gebeden u gedenken en u zegenen voor uwe goedheid. Geeft u nu geene moeite meer; laet hem maer op het gras zitten, hy zal wat uitrusten. Ik zal hem wel doeken aen de voeten doen. Wy moeten in het dorp zyn; daer zullen wy dezen nacht blyven slapen. God schenke u gezondheid en geluk op de wereld en hiernamaels de zaligheid in den hemel!’

‘Neen, zoo niet!’ antwoordde de grysaerd ‘volgt my. Gy zyt brave lieden; ik wil niet dat gy u nog gaet afbeulen door de reis. De jonge kameraed zal niet

vertrekken voor dat hy versterkt zy. Wy zullen zien of ik niets kan doen om uwe edelmoedige opoffering te beloonen, kind.'

'Wy hebben nog eenige flesschen ouden spaenschen wyn, die eenen doode zou doen opstaen' voegde de knecht erby. 'Dit is het eenig medecyn dat hy van noode heeft. Wacht maer eens wat, dochter; binnen een uer zult gy hem niet meer kennen.'

'Och, Mynheeren' mompelde de maegd 'doet volgens uw kristelyk hart; als ik uwe goedheid aenzie kan ik byna niet meer spreken van ontsteltenis. Weest toch duizendmael bedankt, menschen lief!'

Van wederzyde ondersteund door den heer en zyn dienaer, stapte Jan met loome treden voort. In den tuin gekomen, schikte de maegd zich allengskens langs de zyde des knechts en vroeg hem met zachte stem:

'Zeg, vriend, is uw heer een doctor?'

'Doctor?' antwoordde de knecht 'Hy is Chirurgyn-majoor onder Napoleon geweest. Wy hebben meer beenen en armen afgezet dan er op dezen weg kunnen liggen, en dit is geen klein beetje.'

'Kan hy ook aen de oogen meesteren, vriend?'

'Ja, ja, en wat beter, als 't u belieft, dan de tegenwoordige chirurgyns! Er zyn er bitter weinig overgebleven van de dappere kameraden uit Spanje; anders zouden er nog vele loopen die hem het gezigt verschuldigd zyn.'

‘Ach, gy goede mensch, ge moest hem eens heel ootmoedig verzoeken, dat hy de oogen van onzen armen Jan eens bezie. God weet of hy ze niet kan genezen!’

‘Laet maer gaen, dochterken, hy zal het wel doen. Zyn hart trekt nog naer de soldaten. Jan zal zoo gauw van hier niet weggaen.’

‘En als gy er iets kunt aen helpen, vriend, of een goed woord er voor doen, ik zal u heel dankbaer zyn.’

‘Het is niet noodig dat gy my het vraget; het zal van my niet afhangen: *soldaet kameraed* zegt het spreekwoord. Ziet gy, het gaet al veel beter; ik ondersteun hem byna niet meer.’

Zy waren op den dorpel der wooning en traden in eene kamer met fraeije meubelen versierd. De grysaerd leidde den blinde tot eenen breeden leunstoel en deed hem met den rug naer het licht erin nederzitten. Hy reikte eenen sleutel tot den knecht, die even spoedig als verblyd de kamer uitging, en korts daerna met eene flesch en een paer glazen terugkeerde. In het voorbygaen fluisterde hy de maegd in het oor:

‘Dit is van den wyn die de dooden opwekken zou; gy zult het gaen zien.’

Trien begreep niet wel wat hy daermede zeggen wilde: zy blikte met gespannen nieuwsgierigheid op den ouden heer, die nu een glas met een helder rood vocht aen de lippen des jongelings bragt, en hem zegde:

‘Drink dit met langzame teugen uit, vriend: het zal u wonderlyk verkwikken.’

‘God, wat is dit!’ riep de blinde als verwonderd, na dat hy den drank reeds eenige oogenblikken ingezwolgen had. ‘Het verwarmt my van binnen zoo goed! Dank, dank..... Ik heb honger.’

‘Meteenen kameraed, niet te spoedig’ bemerkte de oude heer. ‘Nu uwen voet verbonden, en daerna zullen wy de oogen eens bezien. Kom, dochter, ik ging u nog vergeten, kind lief. Zet u daer neder op dien stoel; en gy, Karel, geef het meisken een glas wyn.’

Terwyl de knecht bezig was, met de maegd te spreken en haer den wonderdadigen spaenschen wyn aen te pryzen, had de grysaerd den voet des jongelings met eenen windel verbonden. Nu was hy bezig zyne oogen met zeker vocht te wasschen en met een wit zalfken te bestryken. Hiermede gedaen hebbende ging hy tot de vensters en liet de gordynen vallen, om het licht der kamer te matigen. Op nieuw by den soldaet genaderd zynde, sprak hy:

‘Vriend, open nu eens de oogen, en doe geweld om te beproeven of gy niets onderscheiden kunt.’

Jan opende de oogen en bleef eene wyl sprakeloos, ofschoon de grysaerd hem vroeg wat hy ondervond. Hy scheen met zyne verstorvene oogen eenig voorwerp te zoeken.

Eensklaps bonsde een luide schreeuw uit zyne borst;

hy stond op en ging met de handen vooruit tot de maegd, die opgesprongen was, en, van koortsige hoop bevend, hem naderen zag. Zy wilde hem in de armen vliegen, doch de knecht weêrhield haer.

De blinde kwam voor haer staen en bood haer met onzekere bewegingen de hand, terwyl hy met sidderende stemme zuchtte:

‘Trien, Trien, ik ben niet blind. Nu zal het nog altemael waer zyn! Ik zal moeder en grootvader en Pauwken nog kunnen aenschouwen in myn leven! Ah, ik zie dat gy uwen rooden halsdoek aen hebt.’

De maegd omhelsde hem onder onverstaenbare woorden, die eerder aen klagten dan aen galmen der blydschap geleken.

Maer de grysaerd ontnam haer den jongeling en dwong haer weder in vrede op den stoel te gaen zitten. Hy bond den kranke onmiddelyk den lichtscherm voor de oogen, en vroeg:

‘Gy zegt dat gy gezien hebt, dat uwe vriendin eenen rooden halsdoek aen heeft. Het schynt my onmogelyk. Bedriegt gy u niet?’

‘Ik zie nog niets dan eene grauwe schaduw’ antwoordde de soldaet ‘maer toen ik begon blind te worden, heb ik bemerkt dat het rood in den donkeren veel zwarter schynt dan de andere kleuren. Daerom weet ik dat het rood is.’

‘Ik dacht het wel’ bemerkte de heer. ‘Nu zullen wy met voorzigtigheid te werk gaen.’

En zich tot den knecht wendende, zegde hy:

‘Karel, leid den kameraed in de keuken, dat hy een weinig vleesch en brood ete: half ratioen, niets meer! Daerna zult gy hem op het achterkamerken brengen en hem te slapen leggen, dat hy ruste. Zeg aen de meid, dat zy insgelyks eten brenge voor deze dochter.’

Zoohaest de knecht met den soldaet ter deure uit was, viel Trien, onder luide snikken, geknield voor den grysaerd neder en omhelsde sprakeloos zyne kniën, terwyl zy zyne voeten met hare tranen besproeide. Hy wilde haer opligten, doch zy weêrstond hem; en hare glinsterende blauwe oogen tot hem verheffende, riep zy:

‘Mynheer, Mynheer, God zal u zegenen, dat gy zoo veel vriendschap bewyst aen arme boerenmenschen gelyk wy! Ik kan het niet zeggen wat ik gevoel; maer ik zou geerne tien jaer vroeger sterven als gy er langer door leven kondet. En dat gy de oogen van onzen Jan genezen wilt, gelyk een goede engel Gods dat gy zyt, daervoor zullen wy altemael dagelyks voor u bidden en bedevaert voor u doen, Mynheer.’

De grysaerd hief de maegd van den grond op en bragt haer, onder troostende woorden, by de tafel waer zy eten zou. Welhaest verscheen de dienstmeid en plaetste eenig

uitgekozen voedsel voor de maegd, waerna zy even spoedig de kamer verliet.

Trien kon weinig van de aengebodene spyzen nuttigen. Hetzy de vermoeidheid of de ontsteltenis het haer belette, zy eindigde haren maeltyd in weinige oogenblikken, en aenzag met stillen dankbaren blik haren weldoener, die voor haer was komen zitten en haer aenmoedigde om te eten.

De oude heer, merkende dat zy niets meer nuttigde, nam hare hand en zegde:

'Kom, vertel my nu eens van waer gy zyt, en hoe het komt dat gy zoo alleen met den blinden soldaet op de baen zyt. En of gy ouders hebt en waer zy woonen.'

De maegd begon hem, met eene ingeborene en eenvoudige welsprekendheid, te verhalen van de leemen hutten, van het lot, van de oude moeder, van grootvader, van Pauwken en van het afscheid. Maer toen zy uitlegde, hoe zy gesukkeld had om den blinden vriend in Venloo te vinden, hoe zy byna van blydschap bezweken was toen de officier haer toeliet den ongelukkigen mede naer huis te nemen, hoe zy had gedroomd van Onze Lieve Vrouw, en wat zy onderwege malkander hadden gezegd, dan begon allengskens eene diepe ontroering zich van het hart des grysaerds meester te maken, en by poozen vaegde hy wel eene traen van medegevoel uit zyne oogen. Hy kon den zoeten toon van 's meisjes stemme niet

weêrstaen en bewonderde hare onbegrypelyke opoffering en liefde.

Zy had hem niets verborgen, en hem met volle regtzinnigkeid gesproken van de gedroomde ontwerpen, van haer huwelyk met den blinde, van alles wat zy hem had beloofd en uitvoeren wilde om de bitterheid zyns levens te verzachten. Insgelyks van hetgeen Jan haer had gezegd en beloofd, indien hy, door Gods goedheid, het gezigt terugkreeg.

Dit roerend verhael had lang geduerd, en eventwel de grysaerd had het niet onderbroken dan door enkele vragen.

Toen het meisje met vurige dankbetuiging eindigde, en zwygend wachtte op eenige bemerking, zat haer aenhoorder met de oogen ten gronde in eene diepe overweging weggezonken.

Na eenige oogenblikken hief hy het hoofd op en sprak:

‘Dochter, gy hebt wel gedaen. Gy zyt een deugdzaem en edelmoedig kind. Alzoo was uw droom dat gy, met nacht en dag te werken, vooruit komen zoudt. Gy om het verdriet der blindheid van uwen vriend te keeren; hy om u te beloonen voor uwe liefde. En te samen om uwe ouders een vreedzaem leven te verzekeren? Het is wel: God heeft uw gebed verhoord. Hy is het die u langs deze plaetse zond, en my toelaet een goed werk

te doen. Ik zal alle myne oude ervarendheid te werk stellen om het linker oog van uwen vriend te genezen; en ik heb redenen om te hopen dat het gelukken zal. Voor het overige, wees niet bekommerd: uw edelmoedige droom zal waerheid worden..... Gy zult hier ook slapen dezen nacht. Morgen zullen wy zien wat er te doen blyft. Intusschen kunt gy rusten of in den hof wandelen; en verlangt gy iets, vraeg het aen de meid of aen den knecht; het zyn goede lieden, die vliegen zullen om u ten dienste te staen. Nu verlaet ik u tot den avond.'

Trien zag den grysaerd sprakeloos de deure uitgaen..... Na eene korte wyl verliet zy ook het vertrek en ging met blyden moed in den hof dwalen, peinsende op het geen de oude heer haer had gezegd.

Des anderen daegs, in den voormiddag, reed er eene koets uit het hekken van het buitengoed. Op de voorste bank zat de knecht met het likteeken op het voorhoofd, die een lustig deuntje floot en het peerd met de zweep tot de vaert aenhitste. Op de achterste bank zat de jongeling, met den groenen lichtscherm voor de oogen, en nevens hem de verheugde Trien, die hem in stilte de hand drukte en op vrolyken toon in zyn oor fluisterde:

'Och, Jan, wy zyn toch gelukkig, niet waer? Myn schoone droom is uitgevallen! Nu zal uwe moeder nog

zoo blyde zyn..... en gy zult zeker genezen; want de goede heer heeft het verzekerd..... Wat zullen zy altemael verwonderd staen zien, als wy daer zoo, gelyk barons, komen aengereden in eene schoone koets!'

'Wy zullen over Gierle en Wechel-ter-Zande ryden' zegde de knecht 'en zoo op Zoersel. Daer zult gy my den weg moeten wyzen. - En nu gaet het erop aen!'

Hy gaf het moedig peerd den toom en riep:

'Hopla, Marengo, voorwaerts! Marsch!'

Het stof der baen vloog als eene wolk in de hoogte: het rytuig verdween welhaest tusschen de eerste huizen van het dorp.

VIII.

Op zekeren dag dat ik, in volle eenzaemheid, over de heide dwaelde, en in myn binnenste de dichterlyke indrukken der stille natuer verzamelde, ontstond er een onweder op de westerkimme.

Het is iets wonderbaers, dikwyls iets ontzaggelyks, in den heeten zomer op eene vlakte te zyn, wanneer tegen den onbegrensden hemel de bliksemzwangere dampen langzaem tot orkaenwolken samenronnen. Men zou zeggen, dat een doodsche angst de natuer plotselings komt bevangen; de zon verbleekt en schynt met flauwen schemer; de lucht wordt stikkend en verengt de borst des menschen; de dieren vlugten weg en verduiken zich met benauwdheid; de biën schieten als

pylen door de ruimte om hare korven te bereiken; het loof der boomen rust, de wind houdt zynen adem op; de kleine kruiden sluiten hunne bloemkelken en bladen toe; in de ontzaggelykste stilte wacht alles..... Een onbeschryfelyk gevoel van angst en van eerbied beklemt het harte des dichters; en te midden der algemeene vrees, juicht hy in zyne ziel, omdat het hem gegeven wordt, het schrikkelyk natuerwonder in zyne volle majesteit te aenschouwen!

Maer welhaest beginnen de wolken zwoegend door elkander te dryven; wat uren lang ginder in stilte hangen bleef, komt nu in woeste vaert aengestormd; het orkaen loeit en brult, als werde het door Gods hand met magtige slagen voortgezweept; het ontrukt der mastenbosschen een heimzinnig gehuil der pyn, het doet wolken zand en bladeren als draeikolken in de hoogte stygen, breekt en ontwortelt het eenzame geboomte. Dan eerst komt de donder met zyne magtige stem alle de geruchten overheerschen. - De bliksem schiet zyne vlammende schichten door het ruim: de heide schynt te branden, vurige slangen doorwoelen haren schoot. Stroomen waters storten op de aerde; en, op het geloei des orkaens, volgt het eentoonig droef gekletter van den vallenden regen.....

Dien dag was myne ziel op dichterlyke gewaerwording gestemd; ik had met byzonderen wellust het grootsch

tooneel van den koortsigen natuerarbeid aenschouwd, tot dat de eerste bliksemstralen my deden begrypen, dat ik doen moest wat al het levende reeds had gedaen: eene schuilplaets zoeken en my met ootmoed verbergen voor Gods wonderen.

Niet verre van de plaets waer ik my bevond, stond eene hoeve, wel eenzaem op de heide, doch, als een oasis in de woestyn, omringd met groene velden en frisch geboomte.

Nauwelyks had de regen begonnen, als een tweede zondvloed uit den hemel te storten, toen ik de deure der hoeve binnentrad en oorlof vroeg om onder haer dak te schuilen.

Ik vond er iedereen in de grootste stilte rond eene gewyde keerse biddend. De pachter alleen liet zich door myne komst stooren en wees my, met vriendelyken glimlach, eenen stoel, waerna hy weder het hoofd boog en de handen samenvouwde.

Ik weet niet; maer ofschoon het onweder my, als een nuttig natuerverschynsel, den geheimzinnigen schrik niet inboezemde die deze lieden beven deed, het was zoo schoon, zoo indrukwekkend en zoo kemelsch, het stille gebed van het huisgezin, dat een onweêrstaenbaer gevoel my dwong om deel te nemen in de gemeenschap dezer menschen met den God wiens stemme daerboven zoo ontzaggelyk door het ruim galmde. Met ontdekten

hoofde voegde ik insgelyks de handen te samen, en ik bad. Het deed myne ziele zoo goed, de kindelyke opwelling myns harten daer terug te vinden, alsof de adem der onttooverende wereld my nimmer hadde geraekt!

Eventwel, nadat een twintigtal bliksemschichten de kamer in gloed hadden gezet, nadat de lieden der hoeve even dikwyls het teeken des Kruis gemaekt hadden, dreef het onweder voorby en verzwakte merkbaer. De bewooners der hoeve staekten echter hun gebed nog niet, en gaven my den tyd om, ongemerkt, iedereen met die aendacht te bezien, welke elk naspeurend mensch en bovenal elk schryver eigen is.

Er was een oud grootvader, die voorwaer wel negentig jaer of nog meer moest bereikt hebben; want hoofd en handen beefden hem gedurig, als hadde hy de koorts. Nevens hem zaten twee insgelyks bejaerde vrouwen; wat verder een struische man, wiens een oog, zonder leven als een witte bal, onder de zwarte wenkbrauw draeide, terwyl zyn ander oog van moed en levenslust vonkelde. Aen zyne zyde zat eene frische vrouw met een kind op den schoot, en by haer nog een jongsken en een meisken van acht of zeven jaer. Gansch aen het einde der tafel bevond zich een schoone jongeling, met hooggekleurd aengezigt en zoete oogen.

Op een teeken van den man met één oog, maekten

allen een Kruis en stonden op. De grootvader ging met wankelende stappen in den hoek van den haerd zitten. De andere huisgenoten spraken allen tot my, om my hunne wooning tot schuilplaets aen te bieden, dewyl het nog steeds zeer sterk bleef regenen.

Na eene korte wyl was ik reeds met deze goede menschen gemeenzaem en ik koutte met hen als een lang gekende vriend. Des namiddags nuttigde ik met hen het voedzame roggenbrood en dronk den koffy der gastvryheid. En alzoo ik voor alsdan niets beters te doen had, dan te luisteren op de aerdige dingen die de man met één oog en zyne vrouw my vertelden[1], was het eerst des anderendaegs 's morgens dat ik de hoeve verliet.

Wat ik u in deze geschiedenis verhaeld heb, lieve lezer, vernam ik dien avond op de eenzame hoeve, die eertyds slechts uit twee leemen hutten bestond, doch nu eene schoone boerdery met vier koeijen en twee peerden geworden is.

Jan Braems en Trien, zyne goede echtgenote, werken gelyk zy het hebben beloofd. En God heeft hunne liefde gezegend: dry kinderen dartelen rond hen en streelen hun dagelyks het zweet van het voorhoofd.

Allen leven nog; de grootvader, alhoewel met den eenen voet reeds in het graf, rookt nog zyn pypken

1 Zie de titelplaet.

by den koeketel; de beide moeders verheugen zich in het geluk hunner kinderen en werken nog mede om het vee te verzorgen en den huisarbeid te verrigten. Pauw, de schoone jongeling, bezorgt de peerden en ploegt en oogst voor zynen broeder; maer ten naeste jaer, met Paschen, gaet hy trouwen met de jongste zuster der klompenmaker's Kaet!.....

Elken avond bidt het gansche huisgezin voor den ouden doctor; want hy is het, die Jan Braems het gezigt weder schonk; hy is het die, door zyne edelmoedige bescherming, de leemen hutten tot eene welvarende pachthoeve heeft herschapen.

Zoo geve God den weldoenden en den dankbaren een lang en gelukkig leven op deze aerde!